



Crna Gora

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava

IZVJEŠTAJ

o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023

za 2021. godinu

Podgorica, mart 2022. godine



SADRŽAJ

UVODNI REZIME	5
INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA	15
Oblast 1. Obrazovanje	19
Oblast 2. Zapošljavanje	22
Oblast 3. Kultura i identitet	24
Oblast 4. Politička participacija	31
Oblast 5. Specifične mjere	32
TABELA REALIZOVANIH AKTIVNOSTI AP	35
PREPORUKE	102
PRILOZI	104

I.

UVODNI REZIME

Crna Gora je ustavno definisana kao građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava. Ustav Crne Gore daje pravnu osnovu za promovisanje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda i potvrđuje obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde u tom kontekstu. Crna Gora, kao nezavisna i međunarodno priznata država, članica Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN) i NATO-a i zemlja kandidat za pristupanje Evropskoj uniji kao punopravna članica (u daljem tekstu: EU), shodno svojim međunarodno preuzetim obavezama koje proizilaze iz članstva u međunarodnim organizacijama, ratifikacije međunarodnih sporazuma, a posebno ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, obavezna je da, na bazi ustavnih odredbi i osnovnih rješenja datih u **Zakonu o manjinskim pravima i slobodama**, utvrdi **Strategiju manjinske politike** (u daljem tekstu: „Strategija”), kao osnovni planski dokument koji definiše politiku Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjinskih naroda (u daljem tekstu: „Manjine”) i drugih manjinskih nacionalnih zajednica

Vlada Crne Gore je na 128. sjednici od 04.07.2019. godine, donijela Strategiju manjinske politike 2019-2023, sa pratećim Akcionim planom za 2019-2020 godinu, čijim će se sprovođenjem nastaviti očuvanje multikulturalnog bogatstva Crne Gore i dalje unaprijeđivati uslovi života manjina u Crnoj Gori. Istekom roka na koji je prvi Akcioni plan donijet, pripremljen je novi Akcioni plan za period 2021-2022.

Strategija manjinske politike 2019-2023, sa pratećim akcionim planovima, predstavlja osnovni planski dokument koji definiše politiku Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Strategijom manjinske politike, u skladu sa uporedno-pravnim i međunarodnim standardima, definišu se mjere za sprovođenje Zakona o

manjinskim pravima i slobodama i unapređivanje uslova života manjina, u cjelini, koje su državni organi dužni postepeno da realizuju u periodu implementacije dokumenta.

Prva Strategija manjinske politike je usvojena 2008. godine na period od 10 godina. Pomenuta Strategija, kao i ovaj dokument, predstavljaju planski akt kojim Vlada Crne Gore definiše mjere za sprovođenje *Zakona o manjinskim pravima i slobodama*, ali i ostalih srodnih zakonskih propisa, kao i unapređivanja uslova života manjina

Novom Strategijom, koja će biti ograničena na period od 5 godina, se postavlja novi okvir za unapređenje postojećeg stanja. Crna Gora je napravila značajne korake kako u postavljanju normativnog okvira, tako i prilikom implementacije pravnih propisa. Time je nastavljeno uvažavanje realnosti o multikulturalnom bogatstvu Crne Gore. Prostora za dalji napredak ipak ima. Život pred crnogorskim društvom nove izazove u pogledu jačanja multietničnosti i multikulturalnosti

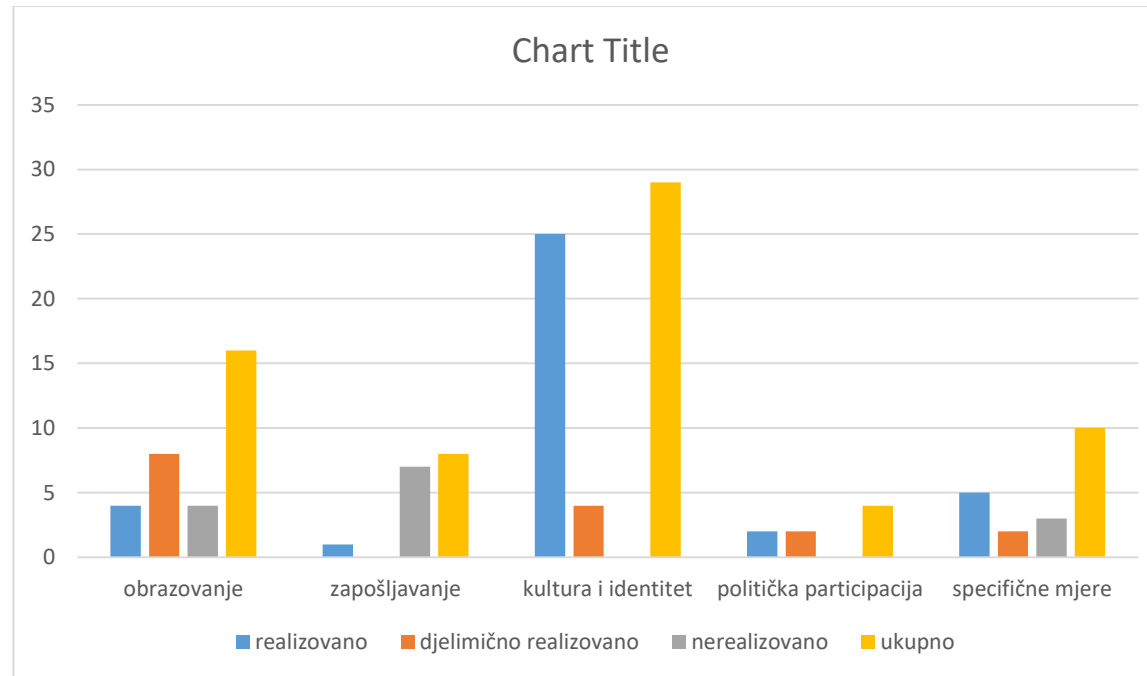
Vlada Crne Gore je, na predlog Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, na sjednici održanoj 15. jula 2021. godine, usvojila Akcioni plan za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023 za period 2021-2022 godina (AP).

1. Step realizacije.

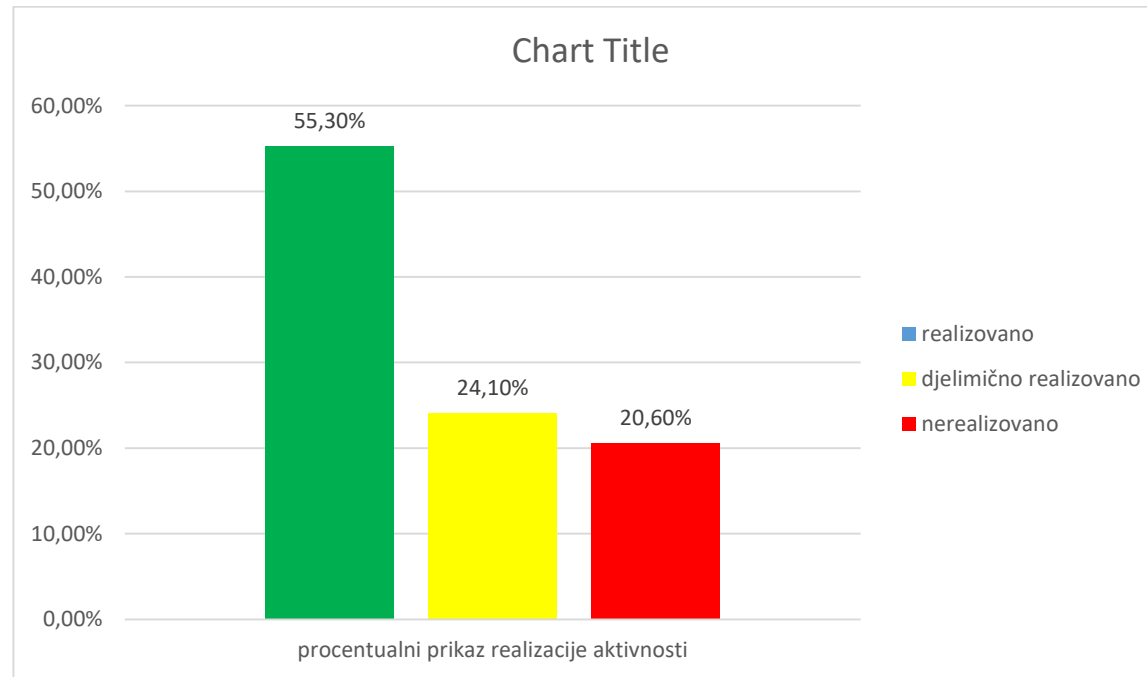
Akcioni plan Strategije manjinske politike 2021/2022 sadrži definisane relevantne aktivnosti, indikatore rezultata, nadležne institucije, predviđene rokove za realizaciju aktivnosti, kao i finansijsku konstrukciju za realizaciju strateškog dokumenta.

Akcioni plan brojao je ukupno 67 aktivnosti čiji su nosioci bili institucije, lokalne samouprave, nacionalni savjeti i nevladine organizacije. Od ukupnog broja P realizovane su 37 aktivnosti tj. 55.3 % od ukupnog broja, djelimično realizovanih 16 tj. 24.1 % od ukupnog broja aktivnosti a nerealizovano je 14 aktivnosti tj. 20.6% od ukupnog broja planiranih aktivnosti.

Imajući u vidu da je ovaj Akcioni plan predviđen za dvogodišnji period, 2021/2022 godinu zaključujemo da je većina aktivnosti realizovana, naročito kada su u pitanju oblasti obrazovanja i kulture i identiteta gdje uglavnom u saradnji sa ministarstvima participiraju NVO organizacije i nacionalni savjeti. Realizacija aktivnosti iz oblasti zapošljavanja i političke paticipacije je planirana za 2022. godinu.



Grafik br. 1. *Prikaz stepena realizacije mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2021. godinu izražen u brojkama*



Grafik br. 2. *Prikaz stepena realizacije mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2021. godinu izražen procentualno*

2. Obrazloženje zašto se aktivnosti nijesu realizovale u roku:

Akcioni plan je, ako uzmemo u obzir aktuelnu epidemiološku situaciju, u velikoj mjeri uspješno realizovan. Situacija izazvana globalnom pandemijom COVID19 i mjerama donijetim za sprečavanje širenja iste, uzrokovala je prolongiranje rokova za realizaciju aktivnosti. Zbog porasta broja zaraženih virusom Covid-19 u velikoj mjeri je bilo otežano a u nekim slučajevima i onemogućeno organizovanje predmetnih aktivnosti. Isto tako mjere i preporuke Instituta za javno zdravlje i Nacionalnog koordinacionog tijela su u jednom periodu u potpunosti onemogućavale održavanje okruglih stolova, radionica, edukacija. Realizaciju aktivnosti je takođe determinisao specifični socio-politički a naročito ekonomski momenat, te su nerijetko nedostatak finansijskih sredstava i kadrovske promjene u institucijama određivali realizaciju akcionog plana.

3. Osvrt na najvažnije ostvarene rezultate i izazove:

Svi relevantni indikatori ukazuju da je poboljšan položaj manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Izvještaji i analize ukazuju da je država Crna Gora, i njene nadležne institucije uložile značajan napor u cilju inkluzije manjina, te aktivno kreirale mehanizme koji u pojedinim aspektima i oblastima ojačavaju ukupne kapacitete i potrebe manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

- Obrazovanje

Porast broja dostupnih udžbenika za izučavanje albanskog jezika kao indikator učinka nije promijenjen u odnosu na raniji izvještajni period. Razlog tome je što u osnovnim školama gdje se nastava izvodi dvojezično, u toku ove školske godine, dakle školske 2021/22 nijesu birali albanski jezik kao izborni predmet. Naravno, rad na ovom indikatoru učinka je izvjestan u 2022. godini i predlagači aktivnosti su u procesu pripreme za realizaciju aktivnosti koji će doprinijeti indikatoru učinka. Sprovedeni su svi programi nastave na albanskom jeziku. Škole su u okviru otvorenog kurikuluma uključile 20 % nastavnih sadržaja koji su kreirati nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom što značajno doprinosi ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjina, odnosno sredine u kojoj škola radi. Značajni rezultati postignuti su u oblasti opštinskih zajednica. Sprovedeni su brojni projekti koji su obuhvatali radionice i roditelja i djece što je naročito važno za roditelje kako bi se razgovaralo o važnosti obrazovanja djece. Tendencija je izgraditi jaku i kohezivnu vezu između škole i roditelja. Izrađeni su novi programi obrazovanja za

osposobljavanje za zanimanja, posebno prilagođenih potrebama romske i egipćanske populacije, uključujući stare zanate i uključivanje polaznika programa, u skladu sa individualnim planovima. Kontinuirano se radi na stvaranju sigurnog i otvorenog prostora za manjinske učenike u školi kako bi se obezbijedila njihova integracija i kako bi se motivisali da ostanu u školi i osjete blagodeti obrazovanja. U tom smislu znatno je poboljšana komunikacije između škola i manjinskih zajednica. Tendencija je nastaviti sa podsticanjem izbora predstavnika manjina, povećanjem interkulturalnog dijaloga i poštovanjem kultura manjina.

Povećanje procenta obučanih nastavnika za senzibilan rad sa pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao indikator je realizovan na način što je obrčeno 15% nastavnika za ovakvu vrstu aktivnosti

Izazovi: Inicirati uvođenje sadržaja koji pospješuju međuetničku toleranciju i suživot u obavezan dio kurikuluma iz predmeta maternji jezik, predmeta umjetnosti kulture. Obezbijediti sredstva za podsticanje obrazovanja romske i egipćanske populacije uključujući i elemente infrastrukture, dakle otvaranje škola, centara za edukaciju i sl. Podsticati predstavnike lokalne samouprave na stipendiranje učenika i studenata.

- **Zapošljavanje**

Povećanje procenta zaposlenih pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnoj upravi i povećanje procenta zaposlenih pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih predviđen kao indikatori učinka su u odnosu na polaznu vrijednost nepromijenjeni. postignuto. Većina aktivnosti predviđena za realizaciju operativnih ciljeva u ovoj oblasti predviđena je za 2021. godinu. Ipak, u oblasti zapošljavanja sprovedene su mjere afirmativne akcije u cilju pospješivanja zapošljavanja pripadnika manjina. Mjere su usmjerene na implementaciju pozitivnopravnih rješenja koje se tiču ravnopravnog zapošljavanja manjina. Tu prije svega mislimo na implementaciju i kontrolu primjene normativnih rješenja koja su kao takva već dio zakonskih propisa, npr. Zakona o državnim službenicima i namještenicima. Pokrenute su 2 inicijative prema lokalnim samoupravama za otvaranje Kancelarije za Rome i Egipćane. Napominjemo da je većina aktivnosti iz AP u ovoj oblasti planirana za 2022. godinu.

Izazovi: Raditi na organizovati edukacije i obuke za senzibilizaciju savjetnika za zapošljavanje za rad sa teže zapošljivim kategorijama, među koje spadaju i pripadnici manjinskih zajednica, prevažodno Romi i Egipćani. Omogućiti pružanje stručne pomoći kroz proces radnosocijalne integracije radi sticanja znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada, ovo se naročito odnosi na Zavod za zapošljavanje Crne Gore koji bi svojim mehanizmima trebalo da razvije sistem organizovane podrške za ovu mjeru.

- **Kultura i identitet**

Porast obilježenih značajnih datuma iz istorije i tradicije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao indikator je u potpunosti ispunjen. Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana je putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija. Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava samostalno ili u partnerstvu sa lokalnim samoupravama, institucijama, nacionalnim savjetima i NVO preduzelo je niz aktivnosti u cilju očuvanja kulturne baštine i identiteta manjina. Održani su brojni okrugli stolovi i kampanje na teme koje doprinose smanjenju etničke distance među pripadnicima manjinskih naroda kao i na teme kojima se unapređuju njihova prava i promovišu tradicija i kultura ovih zajednica.

Jedna od ključnih novina je da su Akcionim planom, po prvi put, na inicijativu Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, uvrštene aktivnosti savjeta manjinskih naroda, lokalnih samouprava i nevladinih organizacija. U cilju jačanja dijaloga o vladinim politikama i akcijama na polju promocije i zaštite ljudskih i manjinskih prava Ministarstvo je pokrenulo proces održavanja sastanaka sa predstavnicima savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Tokom 2021. godine, predstavnici Ministarstva su prisustvovali na radnim sastancima manjinskih savjeta. Nastavljen je dijalog sa savjetima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Istaknuta je spremnost Ministarstva da u partnerskom odnosu dalje doprinosi jačanju i unaprjeđenju saradnje sa nacionalnim savjetima na pitanjima koja su od značaja za zaštitu prava i poboljšanje položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Takođe, postignuti su značajni rezultati u oblasti saradnje sa NVO sektorom. Naime, shodno zakonu o NVO i Sektorskoj analizi za oblast razvoja i unaprjeđenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica podržani su projekti programa u skladu sa iznosom koji za ovu namjenu opredijeljen u Budžetu Crne Gore.

Izazovi: U oblasti zapošljavanja rad NVO sektora, koji je podržan sredstvima iz državnog budžeta je nesporan i rezultirao je realizacijom gotovo svih planiranih aktivnosti. Ipak, rad nacionalnih savjeta iako otežan zbog mjera i preporuka zbog COVID-19 trebao bi biti transparentniji u cilju na promocije svog kulturnog identiteta. S obzirom da je AP predviđen kao dvogodišnji većina savjeta je svoje aktivnosti odložila za 2022. godinu stoga iz ove pozicije možemo reći da se pokazuje spremnost i odlučnost za njihovo transparentnije učešće u ovom procesu.

- **Politička participacija**

Povećan broj edukovanih pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije u odnosu na podatke iz 2018. godine kao indikator je u velikoj mjeri ispunjen. U odnosu na polaznu vrijednost koja je iznosila 4 edukovana pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica ta vrijednost u ovom izvještajnom periodu iznosi 150. Os-

naženje manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za učešće u političkom životu Crne Gore realizovano je i kroz razvoj normativnog okvira i putem edukacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Edukovani su, u velikoj mjeri pripadnici/ce manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije. U tom smislu realizovan je trening za mlade lidere koji žele da se bave politikom u kojem su participirale javne ličnosti iz političke scene, novinari i Sprovedne su edukacije o važnosti političke participacije i javnog zagovaranja politika od značaja za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa fokusom na romane i egipćane kao i edukacije i kampanje o važnosti političke participacije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Izazovi: Potrebno je sprovesti edukacije i kampanje o važnosti političke participacije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, naročito kada su u pitanju pripadnici romske i egipćanske populacije. Inicirana izmjena i dopuna člana 94 Zakona o izboru odbornika i poslanika, kroz primjenu cenzusa od 0,35% stoga je ovu inicijativu potrebno podržati do kraja ne samo deklarativno.

- **Specifične mjere**

Povećan broj obuka u cilju podizanja nivoa svijesti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i generalne javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina kao indikator je u odnosu na polaznu vrijednost koja je iznosila 2 treninga je postignut. Naime, u organizaciji Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, CEDEM-a, NVO sektora i nacionalnih savjeta taj broj je u odnosu na polaznu vrijednost koja je iznosila dva treninga u ovom izvještajnom periodu 4. U cilju podizanja nivoa svijesti pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina, organizovan je okrugli sto za predstavnike manjinskih naroda i lokalne uprave kao i obuka za policijske i službenike komunalne policije i inspekcije. Aktivnost Uprave za statistiku usmjerena je na pripremu i sprovođenje popisa stanovništva.

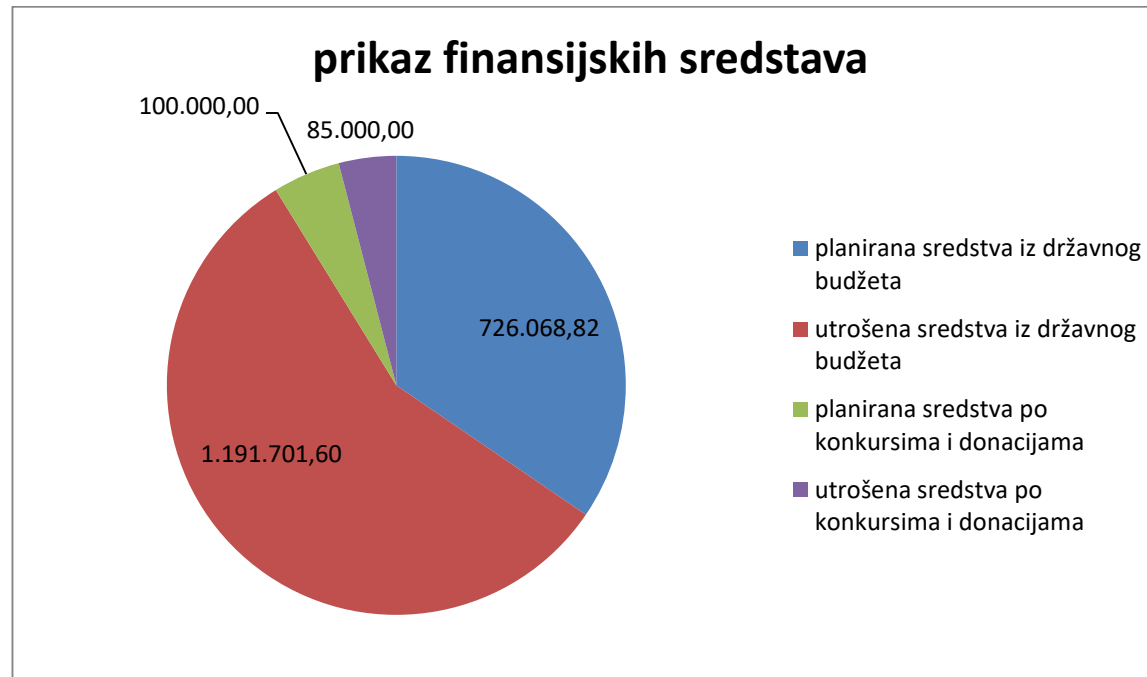
Izazovi: Aktivnosti za realizaciju operativnih ciljeva iz ove oblasti su planirane za 2022. godinu. Ključni izazovi su inicijative organa lokalne samouprave u participaciji podizanja nivoa svijesti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i generalne javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina kao i priprema i sprovođenje popisa stanovništva.

- Osvrt na planirana sredstva:

Ukupan iznos planiranih finansijskih sredstava za realizaciju svih aktivnosti iz AP za 2021-2022 iznosi 726.068,82 eura. U ovom izvještajnom periodu iz budžeta je isplaćen iznos od 1.191.701,6 eura, zbog realizovane aktivnosti Fonda za zaštitu manjina u iznosu od 1.066.000,00 eura.

Treba napomenuti da je Fond za zaštitu manjina u 2021. godini finansijski je podržano 185 projekata (51 pravnih i 134 fizičkih lica); 47% su multinacionalni projekti (46% sredstava), 18% na bošnjačku (14% sredstava) 13% projekata se odnosi na albansku nacionalnu zajednicu (10% sredstava), 7% na romsku (9% sredstava), 7% na srpsku (10% sredstava) 4% na hrvatsku (6% sredstava), 4% na muslimansku (5% sredstava) i opredijelio iznos od 1.066.000 eura.

Takođe, Srpski nacionalni savjet je iz sredstava dobijenih po osnovu konkursa Crne Gore I Republike Srbije za realizaciju svojih aktivnosti utrošio iznos od 59.500 eura dok je Nacionalni savjet Albanaca od sredstava prihodovanih donacijama utrošio 30000,00 eura.



Grafikon br.3. Prikaz planiranih i utrošenih sredstava za realizaciju aktivnosti Akcionog plana Strategije manjinske politike 2019/2023 za 2021.god

Pored navedenog, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava je u 2020. godini, na osnovu Zakona o NVO, a shodno Javnom konkursu pod nazivom "Zaštita i promovisanje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica" opredijelilo sredstva za realizaciju projekata/programa u iznosu od 177.352,16€. Realizacija podržanih projekata uslijedila je u 2021. godini kojom prilikom su opredijeljena sredstva i utrošena.

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava na osnovu Odluke o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti razvoja i unapređenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2021. godini, broj 01-056/21-9825-128 od 22. decembra 2021. godine, a u vezi sa Javnim konkursom „Afiramacija građanskog društva i promovisanje

različitosti“, podržalo je finansiranje 19 (devetnaest) projekata/programa NVO u ukupnom iznosu 249.790,64e čija se realizacija očekuje tokom 2022. godine.

II.

INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Opšti pregled

Po pitanju temeljnih prava, Crna Gora u velikoj mjeri ima razvijen zakonodavni i institucionalni okvir i nastavlja da ispunjava obaveze predviđene u međunarodnim instrumentima i zakonodavstvu za zaštitu ljudskih prava. Što se tiče međunarodnih instrumenata u oblasti ljudskih prava, Crna Gora je nastavila dijalog sa međunarodnim organizacijama i monitoring tijelima u oblasti ljudskih prava Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope. U oblasti zabrane diskriminacije, krajem 2021. godine, pristupilo se izradi Nacrta Zakona o zabrani diskriminacije kako bi isti u potpunosti postao usklađen sa odredbama EU. Ono što je svakako pozitivno, jeste spremnost koju iskazuju nadležne institucije Crne Gore, a koja je prepoznata i priznata u referentnim evaluacijskim izveštajima, da se ulažu napori u cilju ostvarivanja svih zakonom garantovanih prava manjina. Ovakva vrsta posvećenosti biće svakako potrebna za realizaciju ciljeva i mjera koje ova Strategija predlaže.

Vlada Crne Gore je, na predlog Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, na sjednicama održanim 01.07.2021. i 15. jula 2021. godine godine, usvojila:

- Informacija o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima lokalne samouprave, privrednim društvima i javnim ustanovama, čiji je osnivač Glavni grad, Prijestonica ili Opština, kao i
- Izveštaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2020. godini;
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023 za period 2021-2022 godina (AP).

Struktura AP-a je zasnovana na 5 strateških ciljeva sa operativnim ciljeva, i to:

Strateški cilj 1: Unaprijeđeno poštovanje principa multikulturalnosti i multietničnosti u obrazovnom sistemu Crne Gore u skladu sa međunarodnim i nacionalnim standardima, kroz dalje jačanje kapaciteta obrazovnih ustanova i primjene principa afirmativne akcije

Strateški cilj 2: Osnažena društveno-ekonomska integracija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskom društvu putem implemetacije postojećih normativnih rješenja i instrumenata zapošljavanja

Strateški cilj 3: Očuvana kulturno-istorijska baština manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore

Strateški cilj 4: Obezbijeđeno autentično političko predstavljanje i participacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom životu Crne Gore.

Strateški cilj 5: Uspostavljen efikasan sistem monitoringa ostvarivanja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori i podići nivo njihove svijesti o sopstvenom statusu, pravima i obavezama u skladu sa međunarodnim standardima i pozitivnim pravom Crne Gore.

realizacija očekuje tokom 2022. godine.

Shodno mjerama iz AP za 2021-2022 Ministarstvo je 22.11.2021. godine organizovalo obuku za nastavnike/ce osnovnih i srednjih škola sa ciljem povećanja senzibilnosti i znanja istih iz oblasti zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Osim toga, 29.11.2021. godine realizovalo je okruflji sto na temu "Ujedinjeni u različitostima" za predstavnike državnih institucija, lokalnih uprava, RTCG, sudstva i tužilaštva, nacionalnih savjeta i nevladinih organizacija.

Otpočeo je proces pripreme za prikupljanje podataka za realizaciju mjere iz Akcionog plana za 2021-2022 koja se odnosi na sprovođenje istraživanja u cilju prikupljanja podataka za izradu Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom servisu RTCG i drugim javnim emiterima.

Pokrenut je dijalog i održani sastanci sa nacionalnim savjetima.

U pogledu ispunjavanja međunarodnih obaveza, Ministarstvo je formiralo radnu grupu za izradu Šestog periodičnog izvještaja o primjeni Evropske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima i Četvrtog periodičnog izvještaja o primjeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koje Crna Gora treba da do početka juna 2022. godine dostavi Generalnom sekretaru SE.

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava u 2021. godini izvršilo je upis u evidenciju savjeta Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori i Hrvatski savjet u Crnoj Gori.

Tokom 2021. godine, Ministarstvo je dalo pozitivno mišljenje na zahtjeve za mišljenje na simbole Opštine Herceg Novi i Opštine Tuzi, shodno Zakonu o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola.

Važno je istaći da su neke aktivnosti koje je bilo planirano realizovati u drugoj polovini 2021. godine odložene, zbog nedostatka finansijskih sredstava, odnosno zbog poštovanja mjera u cilju suzbijanja pandemije COVID19, ili su djelimično realizovane.

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava na osnovu Odluke o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti razvoja i unapređenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2021. godini, broj 01-056/21-9825-128 od 22. decembra 2021. godine, a u vezi sa Javnim konkursom „Afirmacija građanskog društva i promovisanje različitosti“, podržalo je finansiranje 19 (devetnaest) projekata/programa, i to:

Redni br.	Naziv nevladine organizacije	Naziv projekta/programa	Iznos dodjeljenih sredstava
1.	Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM	Efikasnijim sistemom monitoring do bolje primjene normativnih propisa	14.955,00€
2.	Identitet	“Filantropijom do etničkog sklada i ravnopravnosti”	14.250,00€
3.	Građanska alijansa	Primjena manjinskih prava - refleksija multikulturalnosti Crne Gore	14.250,00€
4.	Zeleni polumjesec Rožaje	“Očuvanje multietničkog sklada i identiteta bošnjačke manjine u Crnoj Gori”	14.083,75€
5.	Centar za monitoring i istraživanje- CEMI	“Na putu do inkluzije RE populacije u sistem odlučivanja u Crnoj Gori”	13.835,80€
6.	Zenit plus Montenegro	“Egalitarno obrazovanje u službi	

		ravnopravnosti pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica”	13.490,00€
7.	Centar kreativnih vještina	“Svi zajedno i ravnopravno”	14.202,50€
8.	Inicijativa mladih za ljudska prava - YIHR	Monitoring primjene međunarodnih standarda u oblasti primjene manjinskih prava u Crnoj Gori	13.615,40€
9.	“SISTEM”	“Ljepota različitosti”	14.183,50€
10.	“Koračajte sa nama – Phiren Amenca”	“Centar za edukaciju i kulturu Roma – CERK”	14.240,50€
11.	Građanski aktivizam	Crna Gora-bogatstvo različitosti	11.220,12€
12.	Bjelopoljski demokratski centar	“Ravnopravni u pravima –pravi put ka Evropi”	13.575,50€
13.	Savez za djecu i mlade- Kuća	“Postojim i ja”	14.155,00€
14.	Institut za pravne studije- IPLS	Pravo na jednakost nacionalnih manjina u praksi Zaštitinika ljudskih prava i sloboda Crne Gore	12.160,00€
15.	Novi horizonti	Interkulturalna komunikacija mladih: Izazovi i mogućnosti	12.187,32€
16.	Udruženje izdavača i knjižara Crne Gore	“Naučni skup građanska država i nacija, sekularna država i vjera”	11.628,00€
17.	Forum za razvoj demokratije	Do veće zastupljenosti manjinskih naroda u institucijama	11.647,00€
18.	“Institut za socijalnu i obrazovnu politiku”	“Škola multikulturalizma i interkulturalizma”	14.245,25€
19.	“Demokratski progres”	“Očuvanje kulturno-istorijske baštine Roma –Gelem, gelem, lungone dromensa”	7.866,00€

1. Obrazovanje;

Kada je riječ o sektoru obrazovanja, Strategijom je postavljen strateški cilj:

Unaprijeđeno poštovanje principa multikulturalnosti i multietničnosti u obrazovnom sistemu Crne Gore u skladu sa međunarodnim i nacionalnim standardima, kroz dalje jačanje kapaciteta obrazovnih ustanova i primjene, koji će se realizovati kroz dva operativna cilja:

- Uspostavljanje normativnih i resursno – tehničkih pretpostavki za izučavanje jezika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori, kao i unaprijeđen multikulturalni i multietnički karakter obrazovnih kurikuluma u Crnoj Gori.

- Osnaženi kapaciteti nastavnog kadra u obrazovnim ustanovama u funkciji ostvarivanja prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u pogledu obrazovanja uređena su *Ustavom Crne Gore, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju*, i drugim zakonima iz oblasti obrazovanja i vaspitanja. Promovisanje međusobnog razumijevanja i tolerancije ogleda se u koncipiranju obaveznih i izbornih predmeta. Naime, znanja i vještine u oblasti ljudskih prava i vrijednosti interkulturalizma učenici stiču u okviru obaveznih i izbornih predmeta. Sprovedeni su svi programi nastave na albanskom jeziku, pripremljene su sugestije od strane eksperata institucije obrazovanja, Albanskog Nacionalnog Savjeta, i nastavnika određenih predmeta, kao što je istorija, albanski jezik, muzička i likovna kultura, i dr.

- U ovom izvještajnom periodu svi udžbenici za osnovno i srednje opšte obrazovanje (gimnazija) po kojima se izvodi nastava na crnogorskom jeziku su prevedeni i na albanski jezik. Udžbenik za nastavni predmet Albanski jezik i književnost je poseban udžbenik koji je namijenjen za ovaj nastavni predmet. Obrazovni programi u ustanovama sa nastavom na crnogorskom jeziku sadrže teme iz maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i culture.
- U novim, reformisanim kurikulumima od značaja za obrazovanje manjina (maternji jezik, istorija, umjetnost idr.), već su u značajnoj mjeri integrisani i sadržaji koji afirmišu istoriju i kulturu manjinskih naroda u Crnoj Gori. Takođe u poslednje vrijeme su razmotreni svi programi nastave na albanskom jeziku, pripremljene su sugestije od strane eksperata institucije obrazovanja, Albanskog Nacionalnog Savjeta, i nastavnika određenih predmeta, kao što je istorija, albanski jezik, muzička i likovna kultura, i dr.

- Školama su u okviru otvorenog kurikuluma uključile 20 % nastavnih sadržaja koji kreiraju nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom što značajno doprinosi ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjina, odnosno sredine u kojoj škola radi. Sistem obrazovanja i vaspitanja usmjeren je na razvijanje demokratskih vrijednosti i stvaranje okruženja bez socijalne isključenosti ili drugih oblika diskriminatornog postupanja.
- Sprovedena je obuka nastavnika značajnih predmeta iz oblasti ljudskih i manjinskih prava sa ciljem povećanja senzibilnosti i znanja iz oblasti zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Obučeno najmanje 15 % aktivnih nastavnika osnovnih i srednjih škola u oblasti poznavanja ljudskih prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. U ovom izvještajnom periodu u saradnji Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava i Ministarstva prosvjete, nauke i sporta uspješno su organizovani seminari za nastavnike/nastavnice o modernim metodama integrativne nastave sa posebnim naglaskom na multikulturalnost i primjenu 20% otvorenog dijela kurikuluma, u skladu sa potrebama lokalne sredine iz predmeta maternji jezik i književnost, istorija, umjetnost, likovna i muzička kao obuke nastavnika značajnih predmeta iz oblasti ljudskih i manjinskih prava sa ciljem povećanja senzibilnosti i znanja iz oblasti zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica
- Stipendiranje studenata manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa teritorije opština je kao aktivnost djelimično realizovana od opštine Bar i MNPKS-a. Hrvatska zajednica je postigla dogovor o upisnoj kvoti hrvatskih studenata iz Boke kotorske, odnosno Crne Gore, na preddiplomske studije Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu od akademske godine 2021. / 2022.

Operativni cilj: Uspostavljanje normativnih i resursno – tehničkih pretpostavki za izučavanje jezika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori, kao i unaprijeđen multikulturalni i multietnički karakter obrazovnih kurikuluma u Crnoj Gori.

Indikatori učinka:1	Polazna vrijednost 2019	Trenutne vrijednosti 2021	Ciljne vrijednosti 2023
1Porast broja dostupnih udžbenika za izučavanje albanskog jezika;	Nema dostupnih udžbenika	Nema dostupnih udžbenika	Obezbijeđeno 10000 udžbenika

<i>Operativni cilj: Osnaženi kapaciteti nastavnog kadra u obrazovnim ustanovama u funkciji ostvarivanja prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.</i>			
Indikator učinka 2: Povećanje procenta obučanih nastavnika za senzibilan rad sa pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Polazna vrijednost 2019 Broj aktivno zaposlenih nastavnika školske 2018/19 u osnovnim i srednjim školama je 7143	Trenutna vrijednost Obučeno najmanje 15 % aktivnih nastavnika osnovnih i srednjih škola u oblasti poznavanja ljudskih prava pripadnika manjinskih naroda i dr manjinskih nac zajednica u odnosu na školsku 2018/2019	Ciljna vrijednost 2 Obučeno 30% nastavnika, u odnosu na broj nastavnika zaposlenih školske 2018/2019

Opštim *Zakonom o obrazovanju i vaspitanju* propisuje se zabrana diskriminacije u oblasti obrazovanja i vaspitanja. Važno je istaći da je Crna Gora u procesu evropskih integracija privremeno zatvorila poglavlje 26 "*Obrazovanje i kultura*", što svakako predstavlja jedan vid priznanja za, do sada, postignute rezultate u ovoj oblasti. Na teritoriji na kojoj žive pripadnici albanskog naroda predškolsko vaspitanje i obrazovanje je organizovano u javnim predškolskim ustanovama u skladu sa zakonom. Vaspitno obrazovni rad realizuju vapišači na albanskom jeziku. Na teritorijama gdje živi značajan broj pripadnika albanske nacionalnosti (Ulcinj, Tuzi, Rožaje, Plav, Bar) nastava se izvodi i na albanskom jeziku. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva posebnu pažnju posvećuje uređivanju udžbenika na albanskom jeziku. Na Univerzitetu Crne Gore već duži niz godina postoji studijski program za učitelje na albanskom jeziku, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja, omladine i sporta Republike Albanije i Ministarstvom prosvjete Republike Kosovo, svake akademske godine obezbjeđuje određeni broj mjesta na univerzitetima u ovim državama radi upisa prvenstveno studenata albanske nacionalnosti iz Crne Gore. U ovu aktivnost je uključeno i Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta i Nacionalni savjet Albanaca.

Izazovi: Sistem obrazovanja i vaspitanja usmjeren je na razvijanje demokratskih vrijednosti i stvaranje okruženja bez socijalne isključenosti ili drugih oblika diskriminatornog postupanja. Problemi vezani za ovaj dio Strategije uglavnom se odnose na inkluziju romske i egipćanske populacije. Programi uključivanja djece romske i egipćanske populacije kontinuirano se sprovode na svim nivoima

vaspitanja i obrazovanja. Ostvaren je vidan napredak, ali i jasno prepoznati izazovi pune socijalne inkluzije romske i egipćanske populacije. U radu sa djecom romske i egipćanske populacije fokus se stavlja na njihovu integraciju, poboljšanje školskog i socijalnog postignuća. Redovno se sprovode programi predškolskog vaspitanja i obrazovanja i poludnevni boravak. Na svim nivoima obrazovanja jeste prevashodno nedovoljno razvijena svijest o važnosti obrazovanja među pripadnicima romske i egipćanske populacije usled loše socio-ekonomske situacije u kojoj se nalaze. Takođe, jedan od izazova sa kojima se romska i egipćanska djeca srijeću tokom svog obrazovanja jeste nedovoljno poznavanje službenog jezika koji je u upotrebi. U nekim gradovima romska naselja su dosta udjeljena od škola, pa se roditelji često žale da im djeca ne nastradaju na putu od kuće do škole i obrnuto, iako je u mnogim gradovima prevoz obezbjeđen. CG pokazuje najbolju praksu u sprovođenju povelje o regionalnim jezicima u opštinama u kojima je albanski jezik u službenoj upotrebi dok većina obaveza koji se odnose na romski jezik nije ispunjena. Pristup kvalitetnom obrazovanju je osnov za mogućnost učešća u javnom, kulturnom, socijalnom i ekonomskom životu. Od izuzetnog je značaja da djeca pripadnici nacionalnih manjina dobiju posebnu pažnju u pogledu njihovog prava na obrazovanje i savladavanje jezičkih barijera. Situaciju dodatno komplikuje činjenica da ne postoji manjinski kadar za uključivanje u nastavni proces, odnosno ukoliko angažovano nastavno osoblje ne posjeduje paralelno znanje jezika manjine i službenog jezika u Crnoj Gori, što čini bitan faktor integrisanja manjina.

2. Zapošljavanje

Kada je riječ o sektoru zapošljavanja, Strategijom je postavljen strateški cilj;

Oснаžena duštveno-ekonomska integracija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorsko društvo putem implemetacije postojećih normativnih rješenja i instrumenata zapošljavanja koji se realizuje kroz dva operativna cilja:

-Implementiran princip afirmativne akcije definisan normativnim okvirom u cilju pospješivanja zapošljavanja pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

-Povećan stepen participacije pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica na rukovodećim pozicijama u državnim institucijama Crne Gore.

U oblasti zapošljavanja nosilac većeg dijela aktivnosti je Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava. Realizacija većeg dijela aktivnosti iz ove oblasti je samim Akcionim planom predviđena za 2022. godinu.

U sprovođenju **afirmativne akcije u cilju pospješivanja zapošljavanja pripadnika manjina** preduzete su mjere usmjerene na implementaciju pozitivnopravnih rešenja koje se tiču ravnopravnog zapošljavanja manjina. Tu prije svega mislimo na implementaciju i kontrolu primjene normativnih rješenja koja su kao takva već dio zakonskih propisa, npr. Zakona o državnim službenicima i namještenicima:

- Obučeno najmanje 15 savjetnika za zapošljavanje o organizaciji HELPA, MLJMP, MFSS-
- Pokrenute su 2 inicijative prema lokalnim samoupravama za otvaranje Kancelarije za Rome i Egipćane u saradnji MLJMP-a i Romskog savjeta (u Podgorici i Nikšiću).

<i>Operativni cilj: Implementiran princip afirmativne akcije definisan normativnim okvirom u cilju pospješivanja zapošljavanja pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica</i>			
Indikatori učinka 1. Povećanje procenta zaposlenih pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnoj upravi	Polazna vrijednost Polazna vrijednost 2019 Prema informaciji iz 2015 godine: 16,48%	Trenutna vrijednost Nepromijenjena u odnosu na polaznu	Ciljna vrijednost Ciljna vrijednost 2023 Povećanje od 10% u odnosu na podatke iz 2015

Izazovi: Lokalnim samoupravama i državnim institucijama se preporučuje da pospješuju participaciju pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na rukovodećim položajima u institucijama. Radi se na značajnijoj inkluziji pripadnika manjinskog naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na rukovodećim mjestima u javnoj upravi i pravosudnim organima. Za to je neophodno vršiti sistematski preciznu i jasnu evidenciju na godišnjem nivou o broju pripadnika manjina koji su na rukovodećim mjestima u javnoj upravi i pravosudnim organima. Iako je, po izvještajima Evropske komisije Crna Gora ostvarila određen napredak u

ostvarivanju i zaštiti prava manjinskih naroda, i dalje postoji prostor za unaprjeđenje. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Savjeta Evrope, kao prvi pravno obavezujući međunarodni dokument u oblasti manjina preporučuje aktivniju ulogu pripadnika manjinskih naroda u kreiranju i vođenju javnih politika i privatnom sektoru u Crnoj Gori. U skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Uprava za kadrove nadležna je za praćenje sprovođenja mjera u cilju postizanja srazmjerne zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima. Jedan od ekonomskih imperativa Crne Gore je ujednačen regionalni razvoj. Ova činjenica je veoma značajna i sa aspekta zaštite i unaprjeđenja manjinskih prava, s obzirom na činjenicu da je veliki broj manjina skoncentrisan na manje razvijenim sjevernim područjima. Strategijom manjinske politike je ekonomski razvoj sredina sa znatnim učešćem manjinske populacije prepoznat kao oblast kojoj se treba posvetiti još veća pažnja.

3. Kultura i identitet

Kada je riječ o kulturi i identitetu manjina, Strategijom je postavljen strateški cilj:

Očuvana kulturno-istorijska baština manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore.

U okviru ovog strateškog cilja identifikovan je sljedeći operativni cilj: *Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija.*

Zakonom o kulturi utvrđen je model ostvarivanja kulture na principima slobode stvaralaštva i poštovanja prava na kulturu, uz ravnopravno očuvanje svih kulturnih identiteta i poštovanje kulturne različitosti. Podršku i podsticaj razvoja kulture Ministarstvo prosvjete nauke, kulture i sporta obezbijudilo je na više načina. Jedan od prioritarnih vidova podrške u kulturi, obezbjeđuje se putem sufinansiranja kulturno-umjetničkog stvaralaštva po osnovu javnog konkursa koji se objavljuju na godišnjem nivou. Pravo učešća u skladu sa zakonskim kriterijumima otvoreno je za sve učesnike na kulturnoj sceni Crne Gore, kao i pripadnike manjina Zakonom propisano je da svako ima pravo da, pod jednakim uslovima, individualno ili kolektivno, koristi kulturna dobra, radi učešća u kulturnom životu, uživanja, naučnog napretka ili druge dobrobiti koja iz njega proističe, kao i da doprinosi njegovom obogaćivanju i očuvanju, te da je

svako fizičko i pravno lice, uključujući i vjerske zajednice, dužno da poštuje kulturna dobra drugih, na isti način kao i svoja. Finansiranje kulturnih projekata i konsultativnih mehanizama manjinskih zajednica (zajedno sa različitim državnim izvorima finansiranja otvorenim za nacionalne manjine) je podignuto na viši nivo u odnosu na prethodni period.

<i>Operativni cilj: Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija</i>			
Indikator učinka 1.	Polazna vrijednost	Trenutna vrijednost 2021	Ciljna vrijednost
Porast obilježenih značajnih datuma iz istorije i tradicije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	<i>2019. Broj organizovanih manifestacija</i> 8	Broj organizovanih manifestacija 18	<i>Ciljna vrijednost 2023. Broj organizovanih manifestacija</i> 24

Strateški cilj je u velikoj mjeri realizovan:

- **Podržani su projekti NVO**

Shodno Zakonu o nevladinim organizacijama i Zakonu o budžetu za 2021. godinu, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava na osnovu Javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija koji doprinose razvoju i unapređenju prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za finansiranje projekata/programa NVO u 2021. godini, podržalo je finansiranje 19 projekata/programa NVO u ukupnom iznosu 249.790,64e čija se realizacija očekuje tokom 2022.

- **Data je institucionalna podrška prilikom obilježavanja značajnih datuma manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i onih koji se tiču multikulturalnosti.** Organizovano je obilježavanje minimum 10 nacionalnih praznika i važnih datuma u organizaciji Ministarstva pravde ljudskih i manjinskih prava, nacionalnih savjeta, CEKUM-a i

lokalnih samouprava. Obilježavanje značajnih datuma za manjinske narode, kao i datuma koji su od opšteg i univerzalnog značaja (npr. Dan ljudskih prava) predstavljaju posebno bogatstvo Crne Gore. Ovi datumi su taksativno određeni i unaprijed predviđeni i predstavljaju pravo i obavezu svih građana Crne Gore ali i institucija u njihovoj primjeni.

- **Monitoring upotrebe jezika i pisma pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na lokalnom nivou** shodno odredbama čl.79 Ustava i Zakona o manjinskim pravima i slobodama kao aktivnost je djelimično realizovana od strane Albanskog nacionalnog savjeta. Naime, otpočela je realizacija projekta o upotrebi albanskog jezika u institucijama gdje albanci čine od 5% stanovništva. Takođe Bošnjački savjet je unaprijedio bibliotečki fond Bošnjačke nacionalne biblioteke čiji je osnivač Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori.
- **U cilju smanjena etničke distance u Crnoj Gori** organizovani su brojni okrugli stolovi na tu temu i nastavlja se sa istima shodno epidemiloškoj situaciji i ekonomskom momentu.
- **Promovisana su i u velikoj mjeri implementirana pozitivno-pravna rješenja iz oblasti upotrebe jezika i pisma pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na lokalnom nivou.** Takodje, u fazi je izrade i Priručnik o manjinskim pravima i slobodama, koji će biti besplatno distribuiran.
- **Očuvanje kulturno-istorijske baštine manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica** kao i afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori važan su segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore. MLJMP u saradnji sa nacionalni savjetima, institucijama, Nvo organizacijama i lokalnim samoupravama realizovalo je niz aktivnosti kojima se afirmiše kulturna raznolikost i multietički sklad CG. U tom smislu Nacionalni savjeti dali su svoj pun doprinos. Obilježeni su značajni datumi iz istorije i tradicije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji su prepoznati Zakonom, statutima savjeta i planovima aktivnosti savjeta:
 - **Srpski nacionalni savjet** aktivno i produktivno organizuje medijsko predstavljanje svog kulturnog identiteta kroz "Srpske novine", "Srpsku tv" "Srpski radio" i Srpski nacionalni savjet je pored niza aktivnosti na očuvanju i zaštiti srpskog nacionalnog i kulturnog i jezičkog identiteta srpskog naroda u CG organizovao i Dane srpske culture na kojima su predstavljene knjige i autori koji stvaraju na srpskom jeziku i ćirilicom pismu.
 - **Savjet Muslimanskog naroda u Crnoj Gori** potpisao Memorandum o saradnji sa CEMI čija je svrha stvaranje osnova na kojima će NVO Centar za monitoring i istraživanje razmjenjivati informacije i zajednički raditi na unaprijedjenju manjinskih prava i drugih manjinskih zajednica u Crnoj Gori. Savjet pomaže publikaciju časopisa "Glas Mrkojevića". izdavač je Monografije istaknutih crnogorskih slikara iz redova Muslimana kao što je Ismet Hadžić. Održani su Okrugli stolovi: „Muslimani u NOB-u“- Bijelo Polje; „Različitosti koja nas obogaćuju“ - Ulcinj; „Investicioni potencijali i biznis zone Crne Gore“ - Bar; "Poštovanje prava i položaj manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori" u organizaciji

NVO CEMI; „Ujedinjeni u različitostima,, tribina na temu “Osobnosti jezika i književnog stvaralaštva Muslimana u Crnoj Gori”. U oblasti izdavaštvo prevedena sa njemačkog jezika knjiga pod nazivom „Ahmed Džavid paša o Albaniji i Crnoj Gori. Održana Revija Muslimana Crne Gore i izradjen Bilten SMNCGS;

- **Nacionalni savjet Albanaca u Crnoj Gori** realizovao je promociju knjiga albanskog književnika Ridvan Dibra, kao i štampanje i promocija “Monografije istaknutih medicinskih radnika albanske nacionalnosti” autora Gani Karamanaga. Otvorena je knjižara „Ulqini“ tj. prva knjižara u Crnoj Gori sa literaturom na albanskom jeziku. Realizovana je tradicionalna kulturna manifestacija “Ora e Maleve” u Rožajama. U saradnji sa NVO “Maja e Karafilit” realizovana je i tradicionalna kulturna manifestacija u Vusanje – Gusinje.

- **Bošnjačko vijeće** je unaprijedilo bibliotečki fond Bošnjačke nacionalne biblioteke čiji je osnivač Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori. Bbibliotečki fond je povećan za minimum 500 knjiga. Broj članova biblioteke povećan u značajnom procentu. Održan je Okrugli sto “Bošnjaci i aktuelni procesi u Crnoj Gori i regionu”, u organizaciji Bošnjačkog vijeća, kao i okrugli sto, tribina i seminar na temu koja se odnosi na bitna identitetska pitanja Bošnjaka u Crnoj Gori.

- **Hrvatsko nacionalno vijeće je HNV** je organizovao okrugli stol u Tivtu, na temu kulturne baštine, jezika i obrazovanja u cilju sprečavanja asimilacije i smanjenja etničke distance. Štampan je Barski misal , koji bi uskoro trebao biti promovisan. Takođe, u pripremi je i promocija Parčićeva misala. Dopunska nastava hrvatskoga jezika i kulture se održava dvaput nedjeljno u po jednoj osnovnoj školi u Tivtu i Kotoru (uživo ili on line), ustupljen je prostor od strane direktora škola. Takođe, održana je i terenska nastava u Vukovaru i Istočnoj Slavoniji uz potporu RH po javnom pozivu i Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore. Vijeće sa političkom strankom trenutno stipendira 22 studenta s po 100 eura mjesečno

- **Pordžani projekti NVO sektora u cilju smanjenja etničke distance u cg i unapređenju prava manjina:**
- NVO Centar za građansko obrazovanje(CGO) realizovao je program *Putujuće škole tranzicione pravde*. NVO “Identitet” je realizovao Projekat „Multikulturalni pasoš Crne Gore“. Projektima je povećan nivo društvene svijesti o značaju multikulturalnosti, informisanost javnosti o kulturi, tradiciji i istorijskom razvoju manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori kroz povećanu zastupljenost programskih sadržaja na jezicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskim medijima. Povećan medijski prostor i povećano interesovanje građana za multikulturalno djelovanje.
- Projekat “Afirmacijom multikulturalizma do potpune ravnopravnosti”m u organizaciji NVOAsistent postigao je postavljene ciljeve: unapređenju informisanosti javnosti o kulturi, tradiciji i istorijskom razvoju manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih

zajednica u Crnoj Gori, razvijanju društvene svijesti o multikulturalnosti i pravima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i smanjenje etičke distance između pripadnika raznih nacionalnih zajednica.

- Ciljna grupa su bili: pripadnici manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica, savjeti manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica i mediji. Krajnji korisnici su: organi državne uprave, organi državne samouprave, sudstvo, mladi, nevladine organizacije, mladi i cjelokupna javnost Crne Gore.
- Projekat "AGAPE za očuvanje srpskog kulturnog i jezičkog identiteta" u organizaciji Centar za ruralni razvoj Crne Gore realizovan je podrškom Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava. Najveći dio aktivnosti implementiran je 2021. godine, objavljivanjem mjesečnika – časopisa „Agape“.
- Realizovane su edukacije za predstavnike/ce NVokviru projekta "Novi dijalog za manjinska prava" , na teme monitoring javnih politika u oblasti manjinskih prava i javno zastupanje u organizaciji CRNVO.
- NVO Sistem u okviru projekta pod nazivom: Pokaži šta znaš- Crtaj, pisi, plesi i samo se smiješi, u cilju edukacije učenika osnovnih škola i njihovih porodica organizovao je Edukativne radionice koje su realizovane kao set aktivnosti iz različitih tema i oblasti odnose se na unapređenje i edukaciju manjinskih naroda, odnosno u ovom slučaju djece – učenika manjinskih nacionalnih zajednica. edukovano 50 učenika OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin, njihovih roditelja, vršnjaka I rodbine.
- U organizaciji NVO Bolji dani organizovane su promotivne kampanje za Plav i Gusinje u cilju predstavljanja plana projekta i upoznavanje građana sa kulturno istorijskim nasljeđem plavsko-gusinjskog kraja i unaprijeđeni kapaciteta stanovnika plavsko-gusinjskog kraja o razumijevanju značca ja očuvanja kulturno-istorijskog nasljeda,
- Građanska alijansa je sprovela Projekat "Mozaik nacionalnih kultura Crne Gore", u cilju očuvana i razvoja kulture manjina I jačanje koncepta multikulturalnosti.
 - **Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija održavanjem okruglih stolova, publikacijom knjižerbnih djela iz istorije manjinskih naroda , organizacijom kulturnih događaja**

NVO Đakomo Adriatic je sproveo projekat "Implementacija manjinskih jezika u javni život" putem radijskog serijala. Emitovan je radijski serijal od 6 radijskih emisija na jezicima manjina i to 3 na Romskom i 3 na Albanskom jeziku; organizovane 4 edukacije, odštampano i distribuirano 1000 brošura na teritoriji 6 opština i to Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Budva, Kotor i Tivat; emitovan audio spot na temu "implementacija manjinskih jezika u javni život" u opštinama Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Budva, Kotor i Tivat;

CEKUM je realizovao 8 kolektivnih i samostalnih izložbi slika autora manjinskih naroda. Knjževnih programa izdavanja knjiga, leksikona časopisa KOD i promocije predstavljanje autora knjiga realizovano je ukupno 16 programa. Jedna izložba narodnih nošnji manjinskih naroda. Muzički program kolažnog karaktera u okviru manifestacije "Svi smo mi Crna Gora- Bogastvo različitosti" realizovano je 3 u Pljevljima, Bijelom Polju i u Podgorici. U ovom projektu je ispred hrvatske zajednice sudjelovala slikarica Tanja Nikolić. ; promocija likovne monografije održana je u lipnju / junu i u Tivtu, uz podršku HNV-a.

Održana je i promocija pjesničke zbirke Adrijana Vuksanovića 28.10. 2021. u Podgorici, u organizaciji CEKUM-a i uz podršku HNV-a. Izdana je i publikacija narodnih nošnji, u kojoj je bila i hrvatska iz Boke i Šušanja, uz podršku CEKUM-a. Takođe, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, je povodom Međunarodnog dana Roma, a u saradnji sa romskom organizacijom mladih "Koračajte sa nama – Phiren Amenca", 08. aprila 2021.godine, u Podgorici organizovao predavanje na temu „Tradicija, kultura i istorija Roma u Crnoj Gori, izazovi i perspektive.

- **RTCG je redovno emitovao programsku šemu koja se odnosi na manjinske narode:**

365 Emisija Lajmet ;
45 Emisija Mozaiku;
Novogodišnja emisija na albanskom jeziku
45 Emisija Mostovi
25 Emisija Savore
260 radijskih emisija Lajmet e mengjesit(Jutarnje vijesti)
260 radijskih emisija Ditari (dnevnik na albanskom)
45 radijskih emisija Ne fund te javes (Na kraju nedjelje)
25 radijskih emisija na romskom jeziku.

U velikoj mjeri poboljšana saradnja sa manjinskim savjetima

Uloga medija u razvijanju tolerancije i njegovanju razumijevanja među različitim etničkim zajednicama je presudna i stoga je izuzetno važno, sa njihove strane, preduzimanje odgovarajućih mjera koje prije svega podrazumijevaju obrazovanje i dodatnu obuku svih zapošljenih u njima. Značajne korake na tom pravcu već preduzimaju brojne medijske organizacije u Crnoj Gori i posebno Institut za medije Crne Gore, kako kroz monitoring proces crnogorskog kodeksa novinara tako i kroz novinarske škole i specijalističke kurseve. Pokrenuti su posebni programi pripreme i osposobljavanja Roma i Egipćana za novinarski i posao vaspitača u predškolskim ustanovama. U tom pravcu ostvarena je snažna saradnja sa Ministarstvom prosvjete inauke i sporta , Univerzitetom Crne Gore, Institutom za medije Crne Gore i NVO sektorom. Ovim programom planiraju se osigurati kadrovi koji će biti u prilici da se aktivno uključe u crnogorski obrazovni sistem i u rad medija.

- **Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u 2021.** godini finansijski je podržao 185 projekata (51 pravnih i 134 fizičkih lica); 13% projekata se odnosi na albansku nacionalnu zajednicu (10% sredstava), 18% na bošnjačku (14% sredstava), 4% na hrvatsku (6% sredstava), 4% na muslimansku (5% sredstava), 7% na romsku (9% sredstava), 7% na srpsku (10% sredstava) i 47% su multinacionalni projekti (46% sredstava).

Izazovi:

U više slučajeva medijske i organizacije za zaštitu ljudskih prava u Crnoj Gori su ukazivale na prisutnost govora mržnje, stereotipnog prikazivanja pripadnika određenih etničkih grupa, povezivanja primjera ponašanja i aktivnosti pojedinca sa etničkom grupom kojoj recimo to lice pripada, objavljivanje komentara u kojima se zalaganja za zaštitu manjinskih prava i za primjenu relevantnih međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava, proglašavaju antidržavnim i nacionalizmom. Intencija je da državni organi u što većoj mjeri participiraju u suzbijanju govora mržnje putem cenzurisanja sadržaja, vođenjem postupka u regulatorni tijelima, vođenjem kampanja protiv govora mržnje a u cilju promocije multietničkog sklada.

4. Politička participacija

Kada je riječ o političkoj participaciji manjina, Strategijom je postavljen strateški cilj:

Obezbijedeno autentično političko predstavljanje i participacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom životu Crne Gore, koji će se realizovati kroz operativni cilj: Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice su osnažene za učešće u političkom životu Crne Gore kroz dalji razvoj referentnog normativnog okvira i putem edukacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

- Edukovani su, u velikoj mjeri pripadnici/ce manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije. Realizovan je trening za mlade lidere koji žele da se bave politikom. Javne ličnosti iz političke scene, novinari i analisti bili su treneri ove dvodnevne obuke koju je organizovao Albanski nacionalni savjet. Sprovedne su edukacije o važnosti političke participacije i javnog zagovaranja politika od značaja za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa fokusom na Rome i Egipćane kao i edukacije i kampanje o važnosti političke participacije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.
- Inicirana je izmjena i dopuna člana 94 Zakona o izboru odbornika i poslanika
- Organizovane 3 edukacije za 60 predstavnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. o važnosti političke participacije i javnog zagovaranja politika od značaja za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa fokusom na Rome i Egipćane.

Operativni cilj: Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice su osnažene za učešće u političkom životu Crne Gore kroz dalji razvoj referentnog normativnog okvira i putem edukacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Indikatori učinka 1:	Polazna vrijednost	Trenutna vrijednost 2021	Ciljna vrijednost 2023.
Povećan broj edukovanih pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije u odnosu na podatke iz 2018.godine	2019 4	150 Definisan prijedlog izmjene izbornog zakonodavstva u dijelu autentičnog političkog predstavljanja romske zajednice	200 Definisan prijedlog izmjene izbornog zakonodavstva u dijelu autentičnog političkog predstavljanja romske zajednice

Izazovi: Postojeći zakonski okvir otklonio je nedostatke u pogledu ustavnog osnova za **rješenje pitanja autentične zastupljenosti i afirmativne akcije u političkoj reprezentaciji manjina**. Iako su zakonski propisi usklađeni sa najvišim normativnim standardima, cilj i ove Strategije mora biti pospješivanje političke participacije manjina. Aktivnosti iz akcionog plana koje se tiču ove oblasti uglavnom su planirane za 2022. godinu. Za punu afirmaciju prava manjina neophodan sistemski pristup koji će omogućiti efikasnije ostvarivanje i zaštitu prava manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica, a koji nadilazi normativne napore koje država preduzima. Posebno je značajno da lokalne samouprave preuzmu veću odgovornost za implementaciju lokalnih javnih politika, te da promovišu demokratsku kulturu i razvijaju proaktivan pristup prema multietničkom upravljanju.

5. Specifične mjere

Strategija predviđa i niz posebnih instrumenata i mjera kako bi se njihovom realizacijom podigli kapaciteti praćenja stanja prava manjina ali i svijesti manjina o njihovom statusu, pravima i obavezama.

Strategijom je u ovom dijelu prepoznat sljedeći strateški cilj:

Uspostavljen efikasan sistem monitoringa ostvarivanja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori i podići nivo njihove svijesti o sopstvenom statusu, pravima i obavezama u skladu sa međunarodnim standardima i pozitivnim pravom Crne Gore.

U okviru ovog strateškog cilja identifikovan je sljedeći operativni cilj: *Podignut nivo svijesti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina*

<i>Operativni cilj: Podignut nivo svijesti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina</i>			
Indikatori učinka	Polazne vrijednosti	Trenutna vrijednost	Cijna vrijednost
Povećan broj obuka u cilju podizanja nivoa svijesti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i generalne javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina	Polazna vrijednost 2019 <i>Organizovana 2 treninga</i>	Organizovana 4 treninga	Ciljna vrijednost 2023 <i>Organizovano 8 treninga</i>

- Izrađen je i objavljen izvještaj RCC i sa prikazom socijalne distance prema Romima i Egipćanima
- Sprovedena obuka za policijske i službenike komunalne policije i inspekcije

Centar za demokratiju i ljudska prava je u okviru projekta "Podsticanje potpune ravnopravnosti društva", podržanog od strane Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava održao dvodnevnu obuku za policijske i službenike komunalne policije i inspekcije. Osnovni cilj obuke je da se obezbijedi adekvatnija primjena Zakona o javnom redu i miru, odnosno Zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola, kroz jačanje kapaciteta državnih organa koji sprovode, odnosno vrše primjenu, kontrolu i/ili nadzor nad pomenutim i zakonima koji su im u korelaciji.

- Pružena je besplatna pravna pomoć za najmanje 50 osoba godišnje o organizaciji Srpskog nacionalnog svjeta.

- U organizaciji NVO Centar kreativnih vještina održan je okrugli sto povodom obilježavanja Medjunarodnog dana ljudskih prava. Cilj je bio popricati o aktuelnim temama kada su ljudska i manjinska prava u pitanju sa autenticnim predstvanicima na sjeveru Crne Gore
- Organizovane su kampanje za promociju prava iz Zakona o manjinskim pravima i slobodama i Zakona o izboru, upotrebi i isticanju nacionalnih simbola.
- - U organizaciji nacionalnih savjeta, CEDEM-a opštine tivat i nvo đakomo adriatici organizovane kampanje obuhvaćeno najmanje 300 učesnika s obzirom da je dio odrađen online.
- - Organizovane medijskaakampanja u vidu emitovanja radijskog serijala od ukupno 6 radio emisija od kojih 3 na Romskom i 3 na Albanskom jeziku i realizacija medijskog spota 12 mjeseci.Na zgradi Opštine Tivat, u čast nacionalnog praznika Hrvata u Crnoj Gori, 13. Januara 2021. godine, istaknuta je zastava hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori, odnosno zastava Republike Hrvatske, shodno Zakonu o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola, te up-riličen susret čelnika Opštine Tivat sa predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore.
- realizacija popisa stanovništva je u toku. Sa pripremnim aktivnostima za popis pocelo u navedenom roku (III kvartal 2021.). Dalji tok pripremnih aktivnosti i sprovedjenje popisa zavisi od situacije sa pandemijom Covid 19 kao i od usvajanja Zakona o popisu od strane Skupstine
-

OBLAST 1:		OBRAZOVANJE							
STRATEŠKI CILJ		Unaprijeđeno poštovanje principa multikulturalnosti i multietničnosti u obrazovnom sistemu Crne Gore u skladu sa međunarodnim i nacionalnim standardima, kroz dalje jačanje kapaciteta obrazovnih ustanova i primjene principa afirmativne akcije.							
Operativan cilj1:		Uspostavljanje normativnih i resursno – tehničkih pretpostavki za izučavanje jezika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori, kao i unaprijeđen multikulturalni i multietnički karakter obrazovnih kurikuluma u Crnoj Gori.							
Indikatori učinka:1 1Porast broja dostupnih udžbenika za izučavanje albanskog jezika;		Polazna vrijednost 2019 Nema dostupnih udžbenika			Trenutne vrijednosti Nema dostupnih udžbenika		Ciljne vrijednosti 2023 Obezbijeđeno 10000 udžbenika		
Mjera	Aktivnost	Indikator Rezultata	Institucija	Početni i Krajnji rok	Status realizacije	Planirana i Utrošena sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuke	
	1.1. Izraditi udžbenik za VI razred osnovne škole za izučavanje albanskog jezika kao izbornog predmeta u dvojezičnim osnovnim	Izrađen udžbenik VI razreda za albanski jezik za upotrebu u nastavi na službenom jeziku u dvojezičnim školama	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta1, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava,	01.04.2021 31.12.2022	Nije realizovano	Planirana sredstva: 4.000,00€ po godini MPNKS 400,00€ UCG iz projekata-Budžet Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i	Osnovne škole gdje se nastava izvodi dvojezično, u toku ove školske godine, dakle školske 2021/22 nijesu birali albanski jezik kao izborni	Aktivnost će se se realizovati u toku 2022. godine kako je i predviđeno	

		školama		ZUNS2 UCG3			sporta,	predmet	
								UCG u toku je realizacija za sve aktivnosti UCG u skladu sa datim rokom do 31.12.2022	
		1.2. Obezbjediti udžbenike za VI razred osnovne škole za izučavanje albanskog jezika kao izbornog predmeta u dvojezičnim školama	Odštampano najmanje 500 primjeraka	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, ZUNS	01.04.2021. 31.12.2021.	Nije realizovano	4.000.00 € Budžet Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta	ova aktivnost nije realizovana u 2021 godini jer u osnovnim školama gdje se nastava izvodi dvojezično, imaju mogućnost da biraju albanski jezik kao izborni predmet (II I III kvartal 2021, za ovu školsku godinu, dakle 2021/22 u	Za albanski jezik kao izborni predmet, je bilo planirano da se počinje štampanje udžbenika u toku 2021.godine (od I do III kvartala) ali se odlaže za 2022.godinu I nastaviće se ova aktivnost

								nijednoj dvojezičkoj školi nije izabran Albanski kao izborni);	u toku realizacije Strategije ako se u školama formiraju grupe za učenje albnasog jezika
		1.3. Organizovati seminare za nastavnike/nastavnice o modernim metodama integrativne nastave sa posebnim naglaskom na multikulturalnost i primjenu 20% otvorenog dijela kurikuluma, u skladu sa potrebama	Organizovano 3 seminara. Teme seminara: 1. Moderne metode integrativne nastave 2. Multikulturalnost i interkulturalnost nastave Realizovano 20% otvorenog kulrikuluma u skladu sa potrebama lokalne sredine.	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, ZUNS, nacionalni savjeti manjina UCG	01.04.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	Planirano 5.000,00€ MPNKS; 200,00 € projekti UCG Budžet Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Do sada sredstva nisu bila potrebna.	Ova aktivnost je djelimično realizovana u organizaciji MNPKS-a, nacionalni savjet poput Hrvatskoh vijeća je u fazi inicijalne pripreme sastanaka s Ministarstvom što se tiče 20% otvorenog kurikuluma u skladu s potrebama lokalne sredine u Kotoru i Tivtu (pripremljena su dva	Iako do sada živimo i radimo u uslovima pandemije, nastavlja se realizacija obaveznih djela kurikuluma a slobodni dio kurikuluma može se planirati za teme koje su povezane za identitet manjina. To je i urađeno i u kontinuitetu se

		a lokalne sredine iz predmeta maternji jezik i književnost, istorija, umjetnost, likovna i muzička						potencijalna udžbenika) Albanski savjet zbog nedostatka sredstava nije realizovao	radi
		1.4 .Sprovesti obuke nastavnika značajnih predmeta iz oblasti ljudskih i manjinskih prava sa ciljem povećanja senzibilnosti i znanja iz oblasti zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Obučeno 120 nastavnika osnovnih i srednjih škola u oblasti poznavanja ljudskih prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Zavod za školstvo, UCG	01.04.2021 31.12.2022	DJELIMIČNO REALIZOVANO:	Planirano: 2.500,00€ MPNKS 200,00€ UCG Budžet Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta i UCG Utrošena sredstva: Obukama su učestovali 28 nastavnika iz OŠ i 34 iz SŠ. Za ove obuke je odvojeno 1300 eura.	Obučena 62 nastavnika osnovnih i srednjih škola Na inicijativu MPNKS i u saradnji sa Zavodom za školstvo realizovane su dvije obuke na temu građansko obrazovanje sa posebnim osvrtom na poštovnje ljudskih prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih	

								<p>zajednica. Obukama je učestovalo 62 nastavnika osnovnih I srednjih škola. Nastavnici koji su prošli obuku, dolaze iz centralne I južne regije. Program stručnog usavršavanja iz oblasti građanskog obrazovanja se nalazi u Katalogu programa stručnog usavršavanja Zavoda za školstvo</p> <p>nastavlja se realizacija aktivnosti sa planiranim rokom do kraja 2022. godine</p>	
		1.5. Unaprijediti	Realizovane 2 međunarode konferencije/e	Ministarstvo prosvjet	01.08.2021 31.12.2022	REALIZOVANO: Realizovane 2	Planirano: € 5.000,00 godišnje		

		saradnju između obrazovnih ustanova, radnika i učenika sa obrazovnim ustanovama, radnicima i učenicima iz drugih zemalja putem međunarodnih konferencija.	dukacije/projekata u oblasti obrazovanja, na teme:-- Upoznavanje sa međusobnim programima vezano sa identitetskim predmetima (matematika, jezik, istotija, muzička umjetnost itd) - Uspostavljanje saradnje međusobnog nastavnog osoblja sa zemljama regiona	e,nauke, kulture i sporta, Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje, Nacionalni savjeti manjina,	2	međunarodne konferencije/edukacije/projekata u oblasti obrazovanja, na date teme:-- MNPKS: U okviru projekta "Putevi razvoja karijere: Priprema mladih iz Albanije i Crne Gore za mogućnosti razvoja karijere u sektoru turizma". HNV je jedino bio partner i sudionik Okruglog stola "Crnogorsko - hrvatski kulturni dodiri:manjine kao mostovi saradnju i povezivanja", koji se u organizaciji Uprave za dijasporu održao 22. 1. 2022.	Budžet Ministarstva prosvjete,nauke, kulture i sporta Utrošeno 1950 eura		
		1.6. Stipendirati studente u cilju obezbjeđivanja deficitarnih kadrova za potrebe	Dodijeljeno 10 stipendija za deficitarne kadrove za potrebe obrazovanja naalbanskom jeziku, Dodijeljenih 2	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, Nacionalni	01.08.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	Planirana sredstva za akademsku 2021/2022. godunu: 11.000,00 € MPNKS: utrošeno 300 e	MNPKS : Realizovana je podrška svih prijavljenih studenata/kinja , za deficitarne	Ova aktivnost će se nastaviti u sledećem izvještajnom periodu jer sredstva

		obrazovan ja na albansko m I romskom jeziku	stipendije za izučavanje romskog jezika Broj dodijeljenih stipendija za izučavanje albanskog jezika povećan za 100% u odnosu na dodijeljene stipendije akademske 2015/16. godine (stipendirano 6 studenata)	Savjeti manjina , Zavod za školstvo			1.000,00 € Nacionalni savjet Al- banaca Budžet Ministarstv a prosvjete,n auke, kulture i sporta i nacionalno g savjeta Albanaca	kadrove za nastavu na albanskom jeziku. A za ovu akademsku godinu, se prijavilo 4 studenata/ki nja. Planirane su i 2 stipendije za izučavanje romskog jezika u kome nije bilo prijavljenih kandidata. Mnpks >za ovu akademsku godinu, se prijavilo 4 studenata/ki nja za deficitarne kadrove za potrebe obrazovanja na albanskom jeziku a MPNKS je izdvojila	su obezbi- jeđena od strane MNPKS-a , isto tako postoji volja i kod Savjeta manjina i zavoda za školstvo
--	--	--	--	---	--	--	--	---	--

								<p>sredstva za dodojelu 10 stipendija. Ukupno za četiri studenta za akademsku 2021/22 biće isplaćeno 3560 eura</p> <p>Albanski savjet: Ova aktivnost je od strane Albanskog nac savjeta planirana za tekuću 2022.god.</p>	
		1.7. Obezbjediti udžbenike i prateća nastavna sredstva za izučavanje albanskog jezika kao jezika sredine.	Odštampano i distribuirano 5.000 udžbenika za izučavanje albanskog jezika	Albanski nacionalni savjet u Crnoj Gori	01.04.2021 31.12.2021	Nije realizovano.	Donacija sa strane Fondacije "ALSAR" iz Albanije (Savjet je uplatio troškove u iznosu od 2.233,82€)	ova aktivnost nije realizovana zbog nedostataka finansijskih sredstava i promjena u rukovodstvu savjeta. Realizacija iste je prolongirana za kraj 2022. godine.	Aktivnost će se realizovati u 2022. godini

		1.8 Inicirati uvođenje sadržaja koji pospješuju međuetničku toleranciju i suživot u obavezan dio kurikula iz predmeta maternji jezik i književnost, istorija, umjetnost, likovna i muzička umjetnost	Inicirana izmjena nastavnog plana i programa u oblasti književnosti, istorije, umjetnosti, likovne i muzičke umjetnosti, maternjeg jezika, za osnovne i srednje škole.	Albanski nacionalni savjet u Crnoj Gori, Savjet Muslimanskog naroda u Crnoj Gori, Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori, Hrvatsko vijeće u Crnoj Gori, UCG	01.04.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano:	Planirano: UCG iz projekata 200,00 eura	na realizaciji ove aktivnosti uglavnom je radilo HNV i Još uvijek je u fazi inicijalne pripreme sastanaka s Ministarstvom što se tiče 20% otvorenog kurikula u skladu s potrebama lokalne sredine u Kotoru i Tivtu (napomenimo da su već pripremljena dva potencijalna udžbenika od strane hrvatske zajednice. Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore je formirati Komisiju za obrazovanje	Preporučuje se da Savjeti nastave sa realizacijom aktivnosti u cilju pospješivanja međuetničke tolerancije i suživota
--	--	--	--	--	--------------------------	-------------------------	---	--	---

								26.02.2022. god. koja će inicirati izmjene I dopune nastavnog plana I programa u navedenim oblastima. Planirani rok realizacije ovog projekta je kraj 2022. godine. Akcionim planom realizacija i jeste predvdjena do kraja 2022. godine	
		1.9 Jačati saradnju između obrazovnih ustanova, prosvjetnih radnika i učenika iz Crne Gore i zemalja iz okruženja na	Realizovano najmanje 4 međunarodne konferencija/edukacije/projekta u oblasti obrazovanja; Potpisana najmanje 2 Memoranduma o saradnji između crnogorskih obrazovnih	Savjet Muslimanskog naroda u Crnoj Gori, nacionalni savjet Albanaca Crnoj Gori, Hrvatski savjet u Crnoj	01.07.2021 01.07.2022		Planirano: Hrvatski savjet u Crnoj Gori 6.000,00€, Savjet muslimanskog savjeta Crne Gore 10.000,00€, Nacionalni savjet Albanaca	Do sada je organizovan jedan okrugli sto u organizaciji Hrv:HNV, na temu kulturne baštine, jezika i obrazovanja. Takođe, Hrvatska zajednica je	Nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti od strane Savjeta manjina i lokalnih samouprava u cilju jačanja saradnje

		<p>lokalnom i nacionalnom nivou putem organizovanja međunarodnih konferencija/edukacija/projekata i potpisivanja Memoranduma o saradnji u cilju obezbjeđivanja kvota za upis studenata iz Crne Gore u matičnim zemljama</p>	<p>ustanova i obrazovnih ustanova zemalja iz okruženja. Realizovane najmanje dvije interkulturalne posjete u opštini Ulcinj; Organizovana najmanje 2 seminara u cilju podizanja svijesti o informisanosti o pravima manjinskih naroda i kulture, učešće uzelo minimum 150 roditelja i učenika</p>	<p>Gori, Opština Bar, Opština Ulcinj</p>			<p>2.000,00€, Opština Ulcinj 500,00€</p>	<p>postigla dogovor o upisnoj kvoti hrvatskih studenata iz Boke kotorske, odnosno Crne Gore, na preddiplomske studije Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu od akademske godine 2021. / 2022.</p> <p>Opština Ulcinj je uputila pozivnicu Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava a tiče se realizacije aktivnosti u partnerstvu koje se odnose na jačanja saradnje</p>	<p>izeđu obrazovnih ustanova prosvjetnih radnika i učenika iz CG i Gore i zemalja iz okruženja na lokalnom i nacionalnom nivou</p>
--	--	---	---	--	--	--	--	---	--

								između obrazovnih ustanova, prosvjetnih radnika i učenika iz Crne Gore i zemalja iz okruženja na lokalnom i nacionalnom nivou putem organizovanja najmanje dvije interkulturalne posjete u opštini Ulcinj. Realizacija aktivnosti je planirana za mart i maj 2022. godine	
		1.10 Stipendirati studente bošnjačke nacionalnosti koji studiraju nacionalnu grupu predmeta u cilju obezbjeđivanja def-	Broj dodijeljenih stipendija povećan za 30 % u odnosu na 2020- tu godinu.	Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori	01.07.2021 31.12.2022	Nije realizovano	Budžet Bošnjačkog vijeća 3000, 00 €	Bošnjačko vijeće nije realizovalo ovu aktivnost zbog izostanka finansijske podrške. Takođe realizacija iste je planirana je za kraj 2022.	preporučuje se rad na ovoj aktivnosti kako bi se obezbjedila što bolja inkluzija svršenih studenata bošnjačke

		icitarnih kadrova					god	nacionalnosti u cilju obezbjeđivanja deficitarnih kadrova
	Operativni cilj - 1.2.	Osnaženi kapaciteti institucija i obrazovnih ustanova u funkciji ostvarivanja prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.						
	Indikator učinka 2: Povećanje procenta obučanih nastavnika za senzibilan rad sa pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Polazna vrijednost 2019 Broj aktivno zaposlenih nastavnika školske 2018/19 u osnovnim i srednjim školama je 7143			Trenutna vrijednost Obučeno najmanje 15 % aktivnih nastavnika osnovnih i srednjih škola u oblasti poznavanja ljudskih prava pripadnika manjinskih naroda i dr manjinskih nac zajednica u odnosu na školsku 2018/2019	Ciljna vrijednost 2 Obučeno 30% nastavnika, u odnosu na broj nastavnika zaposlenih školske 2018/2019		
	1.2.1 Sprovesti obuke nastavnika značajnih predmeta iz oblasti ljudskih i manjinskih prava sa ciljem povećanja senzibilnosti i znanja iz oblasti zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Obučeno najmanje 15% aktivnih nastavnika osnovnih i srednjih škola u oblasti poznavanja ljudskih prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava	1.07.2021 31.12.2022	Sprovedena obuka nastavnika značajnih predmeta iz oblasti ljudskih i manjinskih prava sa ciljem povećanja senzibilnosti i znanja iz oblasti zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Obučeno najmanje 15 % aktivnih nastavnika osnovnih i srednjih škola u oblasti poznavanja ljudskih prava pripadnika	300,00 € po godini Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava Utrošeno: 887,30 e		

					manjinskih naroda i dr manjinskih nac zajednica. Obuka je održana 22.11.2021. godine u hotelu "Franca" u Bijelom Polju. Učesnici su bili nastavnici/ce i profesori/ce 11 osnovnih i srednjih škola iz opština: Bijelo Polje, Berane, Petnjica, Gusinje, Plav, i Rožaje.			
	1.2.2. Organizovati Akademske tribine na temu: "Status i položaj srpskog naroda" i druge aktuelne teme od značaja za pripadnike srpske nacionalne zajednice u CG	Organizovana minimum jedna tribina mjesečno u cilju upznavanja šire javnosti o statusu i položaju srpskog naroda u Crnoj Gori.	Srpski nacionalni savjet	1.04.2021 31.12.2022	Srpski nacionalni savjet u predviđenom periodu organizovao je više od 20 Akademske tribine na kojima su gosti bili najistaknutiji srpski intelektuačci, umjetnici i društveni i javni radnici iz Crne Gore i regiona....	Planirano: 1.500.00 € Po tribini Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno 1500. oo		
	1.2.3 Održavanje "Škole tolerancije-različiti ali su nam prava jednaka" u cilju prepoznavanja problema sa kojima se suočavaju	Edukovano najmanje 50 učenika i 5 profesora;- Urađeno istraživanje na uzorku od 100	Centar za inovacije i projekte	01.04.2021 31.12.2021		Planirano: 10.600,00 € Sektorska analiza za oblast		

	pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i promovisanje prihvatanja nacionalne, etničke i vjerske različitosti kroz edukaciju učenika i nastavnog osoblja, izradu istraživanja i edukativnog materijala	lica; Izrađen i podijeljen edukativni material.				manjinskih naroda u 2020-oj		
	1.2.4 Stipendiranje studenata manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa teritorije opštine Bar	Stipendirao najmanje 5 studenata.	Opština Bar	01.04.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	Planirano: 2.475,00 € Budžet Opštine Bar. Za 2021.god. je isplaćeno ukupno 300,00 eura	Opština Bar je dodjelila stipendiju u visini 100,00 eura mjesečno za 2021/2022 god. trenutno jedinoj studentkinji koja je pripadnica RE zajednice iz Bara.	nastaviti sa stipendiranjem studenata manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na lokalnom nivou
	1.2.5. Organizovati edukaciju nastavnog kadra o ljudskim i manjinskim pravima i slobodama	Obučeno 30% nastavnika osnovnih i srednjih škola u opštini Gusinje a	Opština Gusinje	01.07.2021 31.12.2022	Organizovana obuka nastavnog kadra na temu o ljudskim i manjinskim pravima i slobodama Obučeno 30% nastavnika	Planirano: 50,00 € Budžet Opštine Gusinje		

		ljudskim i manjinskim pravima			osnovnih i srednjih škola u opštini Gusinje a ljudskim i manjinskim pravima	utrošen isti iznos		
	1.2.6 Organizovati okrugli sto na temu – „Kulturne raznolikosti Crne Gore – nasljedstvo koje nas obogaćuje“ u cilju promocije značaja poštovanja različitosti	Organizovano 8 okruglih stolova	Opština Gusinje, Opština Pljevlja, Opština Tuzi, Albanski nacionalni savjet u Crnoj Gor	01.04.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	Planirano : Nacionalni savjet Albanaca 2.000,00 €; Opština Pljevlja 300,00 €; (utrošeno 300 e) Opština Gusinje 100,00 € isti iznos utrošeno) ; Opština Tuzi 1.000, 00 €	Aktivnost nije u potpunosti realizovana zbog preporuka i mjera IJZ i NKT-a kao i zbog nedostatka finansijske podrške i nerijetko kadrovskih promjena na nivou lokalne samouprave i nacionalnih savjeta Opština Bar je Organizovan okrugli sto na temu – „Kulturne raznolikosti Crne Gore – nasljedstvo koje nas obogaćuje“ u cilju pro-	<i>Nastaviti sa organizovanjem okruglih stolova u cilju promocije značaja poštovanja različitosti u cilju smanjenja etničke distance i uspjehnog multietničkog sklada</i>

							<p>moćije značaja poštovanja različitosti</p> <p>Opština Gusinje je organizovala okrugli sto na temu – „Kulturne raznolikosti Crne Gore – nasljedstvo koje nas obogaćuje“ u cilju promocije značaja poštovanja različitosti Aktivnost će se realizovati u potpunosti do kraja 2022. godine</p>	
	1.2.7 Promovisati pozitivno - pravna rješenja iz oblasti upotrebe jezika i pisma pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na	40% zaposlenih u lokalnoj samoupravi Gusinje, upoznato pozitivno-pravnim rješenjima iz	Opština Gusinje, Opština Bar, Opština Bar, Albanski nacionalni savjet,	01.01.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	Planirano : Nacionalni savjet Albanaca 2.000,00 €: Opština Gusinje	Ova aktivnost je djelimično realizovana jer je uglavnom i planirana da se kontinuirano	Ova aktivnost će se finalizovati tokom 2022

	lokalnom nivou, organizovanjem seminara i radionica.	oblasti upotrebe jezika i pisma manjina na lokalnom nivou; Najmanje 5% stanovništva u Opštini Bar je upoznato o potrebi primjene pozitivnopravnih rješenja iz oblasti upotrebe jezika i pisma manjina na lokalnom nivou				50,00 € I isti iznos utrošen Opština Bar 1.200,00 €	realizuje tokom 2022.godine Opština Bar je uputila dopis MUP-u CG, - Direktorat za građanska stanja i lične isprave -Područna jedinica Bar u vezi dostavljanja informacije o primjeni Zakonskog prava na upotrebi jezika i pisma manjina. Takodje, u fazi je izrade i Priručnik o manjinskim pravima i slobodama, koji će biti besplatno distribuiran. 40% zaposlenih u lokalnoj	
--	--	---	--	--	--	---	---	--

						<p>samoupravi Gusinje, upoznato pozitivno- pravnim rješenjima iz oblasti upotrebe jezika i pisma manjina na lokalnom nivou <i>radionica na temu promovisanj e pozitivno- pravnih rješenja iz oblasti upotrebe albanskog jezika i pisma na lokalnom nivou;</i></p> <p>U organizaciji Alb savjeta Počela je realizacija projekta o upotrebi Albanskog jezika u institucijama</p>	
--	--	--	--	--	--	--	--

							gdje albanci čine od 5% stanovništva rok kraj 2022	
	OBLAST 2:	ZAPOŠLJAVANJE						
	<i>Strateški Cilj 2:</i>	<i>Osnažena društveno-ekonomska integracija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskom društvu putem implemetacije postojećih normativnih rješenja i instrumenata zapošljavanja</i>						
	<i>Operativni Cilj 2.1</i>	<i>Implementiran princip afirmativne akcije definisan normativnim okvirom u cilju po-spješivanja zapošljavanja pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica.</i>						

		Indikatori učinka 1. Povećanje procenta zaposlenih pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnoj upravi		Polazna vrijednost Polazna vrijednost 2019 Prema informaciji iz 2015 godine: 16,48%		Trenutna vrijednost Nepromijenjena u odnosu na polaznu		Ciljna vrijednost Ciljna vrijednost 2023 Povećanje od 10% u odnosu na podatke iz 2015	
	Mjera	Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Početni i krajnji rok	Status realizacije	Planirana i utrošena sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuke
		2.1.1. Organizovati edukacije o pozitivno pravnim rješenjima koje se od-	Edukovano najmanje 100 zaposlenih u javnim službama, organima državne vlasti i lo-	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava ⁴ , Uprava	01.04.2021-31.12.2022	Nije realizovano	Planirano: MPLJMP 3.000,00 € po godini, Opština Ulcinj 500,00 €	Aktivnost je predviđena za I kvartal 2022 godine u organizaciji Opština	Aktivnost će se realizovati u 2022. Godini, u konsultaciji sa predstavnicima opštine Ulcinj aktivnost će biti realizovana u saradnji sa opštinom Bar

		nose na pravo na srazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama organima državne vlasti i lokalne samouprave.	kalne samouprave na pozicijama visokorukovodnog kadra.	za kadrove, Opština Ulcinj				Ulcinj i Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava aktivnosti će se ostvariti putem angažovanja stručnih lica od strane Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava.	
		2.1.2. Organizovati edukacije i obuke za senzibilizaciju savjetnika za zapošljavanje za rad sa teže	Obučeno najmanje 15 savjetnika za zapošljavanje	HELP, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava Ministarstvo finansij	01.04.2021 - 31.12.2022	Nije realizovano	Planirano: 20.000,00 € Evropska Unija i budžet Crne Gore	Aktivnost nije realizovana zbog poštovanja mjera u cilju suzbijanja pandemije COVID 19.	

		zapo- šljivim kategori- jama, među koje spadaju i pripadni- ci man- jinskih zajedni- ca, prevasho dno Ro- mi i Egipćani		a i socijaln og staranj a					
		2.1.3 Organizo vati tromjese čne stručne prakse u javnim organima za studente završnih godina UCG iz romske i egipćans ke zajednice	Najmanje tri studenta/ki nje obavili tromjesečn u stručnu praksu u javnim organima	GSV, Minis- tarstva Vlade CG	01.04.2 021 31.12.2 022	Nije realizovano	1.800,00 € Budžet Crne Gore	Aktivnost je planira- na za III kvartal 2022	Aktivnost će se real- izovati u II Kvartalu 2022. Godine kako je I predviđeno
		2.1.4 Pružanje stručne	Broj uključenih lica shodno	ZZZCG	01.04.2 021 31.12.2	Nije realizovano	Redovna sredstva zavoda		ZZZCG nije dostavi izvještaj o realizaciji ove

		pomoći kroz proces radnosocijalne integracije radi sticanja znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada	procjeni potreba za lica koje se nalaze na evidenciji ZZZCG I dinamikom njihovih novih prijavljivanja		021				aktivnosti, ne postoje podaci o razlozima zbog koje nije realizovana zbog izmjena kadrovske strukture u tom organu
Operativni Cilj 2.2			Povećan stepen participacije pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica na rukovodećim pozicijama u državnim institucijama Crne Gore						
Indikator učinka 1: Povećanje procenta zaposlenih pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih			Polazna vrijednost	Trenutna vrijednost Srednja vrijednost			Ciljna vrijednost		
				2021. Povećanje procenta zaposlenih za 3% u odnosu na podatke iz 2015. godine			2023. Povećanje procenta zaposlenih za 5% u odnosu na podatke iz 2015. godine		
mjera	Ak-	Indikator	In-	Počet-	Status realizacije	Planira-	Novi rok i		

		ktivnost	rezultata	stituci-ja	ni i krajnji rok		na i utrošen a sredstva	obrazloženje	Preporuke
		2.2.1. Sprovesti istraživanje u cilju prikupljanja podataka za izradu Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom servisu RTCG i drugim javnim emiterima.	Realizovano istraživanje izrađena Informacija o zastupljenosti.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Uprava za kadrove, RTCG	01.10.2021 31.12.2022		3.000,00 € Budžet MPLJMP	Aktivnost će se realizovati u II kvartalu 2022, u toku je priprema iste.	Obavezno sprovesti istraživanje u cilju prikupljanja podataka za izradu Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom servisu RTCG i drugim javnim emiterima, obzirom na značaj i uticaj medija na multietničku održivost društva
		2.2.2. Promovisati pravo pripadnika	Broj pripadnika manjinskih naroda i drugih	Opština Bar, Ministarstvo	01.04.2021 - 31.12.2022	Nije realizovano	Planirano 1.000,00 €	Zbog mjera i preporuka IJZ i NKT-a protiv	Promovisati prava pripadnika manjinskih naroda i drugih zajednica, koji žive u opštini Bar, na

		manjinskih naroda i drugih zajednica, koji žive u opštini Bar, na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlast i lokalne samouprave, putem organizovanja seminara, okruglih stolova.	manjinskih nacionalnih zajednica povećan za 5% u odnosu na Informaciju iz 2015. godine. Održana 3 okrugla stola i 3 seminara	pravde, ljudskih i manjinskih prava			Budžet Opštine Bar	pandemije, nerijetko i zbog izostanka finansijske podrške ova aktivnost se nije realizovala u 2021. godini. Novi rok realizacije je IV kvartal 2022	srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlast i lokalne samouprave, putem organizovanja seminara, okruglih stolova u cilju povećanja broja pripadnika te populacije i javnim službama
		2.2.3. Povećati stepen participacije pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih naroda i drugih zajednica zaposlenih na pozici-	Najmanje dva pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica zaposlenih na pozici-	Opština Bar, Opština Ulcinj	01.04.2021 - 31.12.2022.		Planirano 10.000,00 € Opština Bar: 500,00 € Opština Ulcinj	Zbog mjera i preporuka IJZ i NKT-a protiv pandemije, nerijetko i zbog izostanka fi-	Lokalne samouprave su dužne da rade na povećanju stepena participacije pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica na rukovodećim pozicijama u lokalnim organima iz toga razloga neophodno

		skih nacionalnih zajednica rukovodećim pozicijama u lokalnim organima čiji je osnivač Opština Bar.	jama visokorukovodnog i ekspertskog rukovodnog kadra u lokalnoj upravi opštine Bar.					nansijske podrške ova aktivnost se nije realizovala u 2021. godini. Novi rok realizacije je IV kvartal 2022	je rad na zaposlenju istih
		2.2.4 Inicirati otvaranje Kancelarije za Rome i Egipćane i zapošljavanje pripadnika romske i egipćanske zajednice u 2 lokalne samouprave	Pokrenute 2 inicijative prema lokalnim samoupravama za otvaranje Kancelarije za Rome i Egipćane	MPLJMP Lokalne samouprave Romski savjet NVO	01.04.2021 - 31.12.2022	Kancelarija za pitanja romske i egipćanske populacije je otvorena u Glavnom Gradu Podgorica i Opštini Nikšić.	Nisu potrebna sredstva		
OBLAST 3:		KULTURA I IDENTITET							

	Strateški Cilj 3		Očuvana kulturno-istorijska baština manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore						
	Operativni Cilj - 3.1.		Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija						
	Indikator učinka 1. Porast obilježenih značajnih datuma iz istorije i tradicije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica		Polazna vrijednost <i>2019.</i> <i>Broj organizovanih manifestacija</i> 8			Trenutna vrijednost Broj organizovanih manifestacija 18		Ciljna vrijednost <i>Ciljna vrijednost 2023.</i> <i>Broj organizovanih manifestacija</i> 24	
	Mjera	Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Početni i krajnji rok	Status realizacije	Planirana i utrošena sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuke
		3.1.1 Obilježavanje značajnih datuma iz istorije i tradicije manjinskih naroda i	Organizovano obilježavanje minimum 10 nacionalnih praznika i važnih datuma godišnje manjinskih	Nacionalni saveti, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih	01.01.2021 31.12.2022	Organizovano obilježavanje minimum 10 nacionalnih praznika i važnih datuma u organizaciji nacionalnih savjeta, CEKUM-a i lokalnih	PLANIRANO: MLJMP 5460,00 E CEKUM 1000 E- utrošeno 250 e	. Hrv: Dana 13. 1. 2021. se po prvi puta obilježio Dan hrvatskoga naroda u	Nastaviti sa realizacijom ove aktivnosti. Nacionalni dan Muslimana Crne Gore SMN CG biće obilježen svečanom sjednicom 20. juna 2022. godine

		drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji su prepoznati Zakonom, statutima savjeta i planovima aktivnosti savjeta	naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	prava, CEKU M, lokalne samouprave		samouprava	SRPSKI NAC SAVJET 1000 Budžeti nacionalnih savjeta i budžeti institucija i lokalnih samouprava Hrvatski savjet u Crnoj Gori planirao 2.000,00€ a utrošeno je 1000 e; Bošnjački savjet 2.000,00€; Savjet muslimanskog naroda Crne Gore 2.000,00€; Albanski nacionalni savjet planirao 1.500,00€ a	Crnoj Gori, na način da se poslalo priopćenje za medije koje je bilo edukativno - informativnog karaktera, te da se upriličilo svečano podizanje zastave hrvatskoga naroda u Crnoj Gori i zastave Crne Gore na pročelju sjedišta Hrvatskoga savjeta u Crnoj Gori, odnosno Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, uz prigodna obraćanja, uz nazočnost	
--	--	--	--	-----------------------------------	--	-------------------	--	--	--

							<p>utrošeno 600 e;</p> <p>Opština Gusinje 100,00€ I isti odnos utrošen;</p> <p>Opština Tuzi planirala 1.000,00€; a utrošeno 500 eura</p> <p>Opština Ulcinj 3.000,00€</p>	<p>medija. Samome činu obilježavanja, prethodili su ispunjeni zakonski uvjeti- izrada i predaja etalona grba, zastave i himne, koji su predani na čuvanje Skupštini Crne Gore. 2022. je obilježeno skromnije, iz epidemioloških razloga , na način da je popraćeno podizanje zastave hrvatskoga naroda u Crnoj Gori na pročelja općinskih zgrada u Tivtu i Ko-</p>	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

								toru, gdje živi više od 5 posto Hrvata u Crnoj Gori.	
		3.1.2. Organizovati okrugli sto na temu „Ujedinjeni u različitostima”, za predstavnike državnih institucija i lokalnih samouprava, pravosudnih organa, nacionalnih savjeta, međunarodnih i NVO organizacija	Organizovan po jedan okrugli sto u svakoj regiji; Učešće uzelo najmanje 60 učesnika/ca.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Nacionalni savjeti, CEKUM	01.07.2021 31.12.2021	Djelimično realizovano	PLANIRANO: 3.500,00 € MLJMP Utrošeno: 747,30 e	MLJMP Organizovano okrugli sto na temu "Ujedinjeni u različitostima", za predstavnike državnih institucija i lokalnih samouprava, pravosudnih organa, nacionalnih savjeta, međunarodnih i NVO organizacija . Učešće uzelo najmanje 30 učesnika/ca. Aktivnost će se	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti koja zbog covid mjera nije mogla biti u potpunosti realizovana

								finalizovati tokom 2022. godine	
		3.1.3. Organizovati okrugli sto na temu: „Manjinski narodi i etnička distanca u Crnoj Gori”	Organizovan a najmanje 2 okrugla stola. Učešće uzelo najmanje 40 učesnika/ca.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Nacionalni manjinski savjeti	01.07.2021 31.12.2021	Organizovan okrugli sto „Manjinski narodi i etnička distanca u Crnoj Gori” u organizaciji MLJMP HNV je organizovao okrugli stol u Tivtu od 4. – 7. 5. 2021. , na temu kulturne baštine, jezika i obrazovanja u cilju smanjenja etničke distance. Učešće uzelo najmanje 40 učesnika/ca	Planirano 3.000,00 € MLJMP Utrošeno: 500 e		
		3.1.4 Obezbjediti finansijsku podršku za realizaciju projekata /program	Podržani projekti NVO.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo javne	01.07.2021 31.12.2021	Podržani projekta /programima NVO Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava je, shodno Zakonu o nevladinim organizacijama i Zakonu	opredijeljena budžetom 177.352,16€. 249.790,64e za projekte čija		

		<p>a NVO koji doprinose unapređenju položaja manjinskih naroda, shodno Zakonu o NVO.</p>		<p>uprave, digitalnog društva i medija, NVO</p>	<p>o budžetu za 2020. godinu, opredijelilo sredstva u iznosu od 177.352,16€. eura za realizaciju 16 projekata/programa NVO koji doprinose razvoju i unapređenju prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Rok za realizaciju istih bio je 2021.</p> <p>Isto tako, shodno Zakonu o nevladinim organizacijama i Zakonu o budžetu za 2021. godinu, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava na osnovu Javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija koji doprinose razvoju i unapređenju</p>	<p>se realizacija očekuje tokom 2022. godine.</p>		
--	--	--	--	---	---	---	--	--

						prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednicaza finansiranje projekata/programa NVO u 2021. godini, podržalo je finansiranje 19 projekata/programa NVO u ukupnom iznosu 249.790,64e čija se realizacija očekuje tokom 2022. godine.			
		3.1.5 Monitoring upotrebe jezika i pisma pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na lokalnom	40% zaposlenih u lokalnim samoupravama, gdje pripadnici manjina čine većinu ili najmanje 5% stanovništva, je poznato sa odredbama odredbama čl.79 Ustava i Zakonom o manjinskim pravima i	Nacionalni savjet Albanaca MPLJM P, Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, Zajednica opština	01.01.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	5.000,00 € Nacionalni savjet Albanaca	Ova aktivnost se sukcesivno sprovodi tokom 2021 godine i planira se njena finalizacija u IV kvartalu 2022. u organizaciji Alb savjeta Počela je realizacija projekta o	

		nivou shodno odredbama čl.79 Ustava i Zakona o manjinskim pravima i slobodama.	slobodama koji se odnose na upotrebu jezika i pisma manjina na lokalnom nivou.	i lokalne samouprave.				upotrebi Albanskog jezika u institucijama gdje albanci čine od 5% stanovništva NVO ĐAKOMO je emitovao radijski serijal na jezicima manjina i to : 3 na Romskom i 3 na Albanskom jeziku NVO Đakomo Adriatic je realizovala projekat "Implementacija manjinskih jezika u javni život	
		3.1.6 Nastaviti rad i unaprijediti funkcionsanje	Objavljeno minimum 10 članaka dnevno na Portalu "Srpske	NVO "Srpski informativni kulturni klub	01.01.2021 31.12.2022	Srpski mediji u Crnoj Gori - Portalu "Srpske novine CG"; Srpski radio; maga-	PLANIRANO: Minimum 18.000,00 € godišnje Minimum		

		srpskih medija u Crnoj Gori objavljivanim magazina i emitovanjem radio i televizijskih emisija.	novine CG”; Emitovano najmanje 10 sadržaja dnevno na srpskom radiju; Izdat minimum jedan magazin “Srpske novine” mjesečno; Emitovanje programa na srpskoj televiziji 24/7	Sveti Sava”, NVO “Društvo za ravnopravnost i toleranciju, u saradnji sa srpskim nacionalnim savjetom	zin “Srpske novine” i Srpska televizija nastavili su planiranom dinamikom da objavljuju, odnosno emituju svoje sadržaje. Sadržaji portala „Srpske novine“ (www.srpskenovinecg.com) svakodnevno se ažuriraju najnovijim i najaktuelnijim informacijama iz Crne Gore, regiona i svijeta. Dosadašnje iskustvo pokazuje da je objavljeni broj programskih sadržaja daleko iznad predviđenog broja programskih sadržaja i da se u toku jednog dana na portalu „Srpske novine“ dnevno objavi i po nekoliko desetina informacija iz navednih oblasti. Portal „Srpske novine“ aktivan je 24 časa dnevno i u svakom trenutku dostupan posjeti-	40.000,00 € godišnje Minimum 25.000,00 € godišnje Minimum 100.000,00 € godišnje Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno: 18 000,00 e		
--	--	---	---	--	---	---	--	--

						ocima sa najaktuelnijim informacijama.			
		3.1.7. Nastaviti štampanje i izdavanje knjiga i publikacija na srpskom jeziku i ćirilicom pismu čiji su autori srpski pisci iz Crne Gore i regiona	Odštampano i publikovano minimum 15 knjiga i/ili publikacija godišnje	NVO "Srpsko narodno vijeće" sa partnerom- Srpski nacionalni savjet	01.01.2021 31.12.2022	Književna zadruga Srpskog narodnog vijeća je u toku protekle godine u saradnji sa Srpskim nacionalnim savjetom štampana je više od 50 novih naslova, tako da je već premašila cifru od 400 objavljenih djela i više od 250.000 knjiga.	PLANI-RANO: Minimum 30.000,00 € godišnje Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno: 30.000 eura		
		3.1.8. Organizovati obilježavanje Dana srpske kulture	Održano minimum 5 događaja godišnje u okviru Dana srpske kulture, Promovisano minimum 10 knjiga ili publikacija godišnje na srpskom jeziku i ćirilicom	Srpski nacionalni savjet, NVO	01.01.2021 31.12.2022	Srpski nacionalni savjet je pored niza kativnosti na očuvanju i zaštiti srpskog nacionalnog, kulturnog i jezičkog identiteta srpskog naroda u Crnoj Gori organizovao i promocije najmanje 12 knjiga u okviru Dane srpske kulture na kojima su predstavljene	PLANI-RANO: 5.000,00€ po događaju Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno 25 000 e		

			pismu čiji su autori srpski pisci iz Crne Gore i regiona			knjige i autori koji stvaraju na srpskom jeziku i ćirilicom pismu.			
		3.1.9. Organizovati održavanje godišnjih konferencija o položaju i perspektivama srpskog naroda u Crnoj Gori i zemljama regiona u cilju razmene iskustava i analiziranja položaja srpskog naroda u tim državama	Održane po dvije konferencije godišnje naizmjenično u nekim od sledećih država: Slovenija, Mađarska, Hrvatska, Rumunija, Republika Srbija, BiH – Republika Srpska, Republika Sjeverna Makedonija, Republika Albanija	Srpski nacionalni savjet, NVO sa partnerima Nacionalne organizacije iz naznačenih država	01.01.2021 31.12.2022	Do sada je održano trinaest sjednica Konferencije	Planirano: Minimum 20.000,00 € (5.000,00 € po konferenciji) Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno 20 000 eura		
		3.1.10. Organizovanje	Organizovana izložba u svim	Srpski nacionalni	01.01.2021 31.12.2022	Srpski nacionalni savjet u saradnji sa nevladinim	Planirano: Minimum 12.000,00		

		izložbe istorijskih dokumenata o postojanosti srpskog identiteta u Crnoj Gori na temu "Tako su govorili naši preci"	opštinama u Crnoj Gori	savjet, NVO	022	organizacijama koje se bave zaštitom i očuvanjem srpskog nacionalnog identiteta organizovao je niz izložbi istorijskih dokumenata „Tako su govorili naši preci“ koji svjedoče o istorijskom postojanju srpskog naroda na prostorima današnje Crne Gore. Izložbe su organizovane u gradovima Crne Gore, Srbije, Republike Srpske, Republike Srbije, Rumunije...	€ godišnje Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno 12 000 eura		
		3.1.11 Sprovedenje projekta: "TRADICIJA MOGA KRAJA" koji ima za cilj revitalizaciju starih zanata.	Izrađen i realizovan dokumentarac o četiri stara zanata: Mlin vodenica, odžačar, kovač i majstor umjetnik pravljenja brodova.	NVO SOS TELEFON ZA ŽENE I DJECU ŽRTVE NASILJA ULCINJ	01.01.2021 31.12.2021	Izrađen i realizovan dokumentarac Odštampano i narezano 500 dvds a omotima koji su se djelili učesnicima na premjerskom prikazivanju, kao TO I turističkim sajmovima Najmanje 8 prezentacija projekata u	PLANIRANO: 7.412,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda <i>Uplaćeno od strane Ministarstva</i>		

						štampanim i elektronskim medijima.	a 7.412 eura		
		3.1.12. Realizacija putujuće škole tranzicione pravde koja promovira multikulturalizam	Školu pohađalo 27 polaznika/ca ; 25 polaznika uspješno završilo školu.	NVO Centar za građansko obrazovanje (CGO)	01.01.2021 31.12.2022	Realizovan je projekt <i>Putujuće škole tranzicione pravde</i> . Školu pohađalo 27 polaznika/ca; 25 polaznika uspješno završilo školu	PLANIRANO: 11.999,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda Utrošen: 15952,00 EUR		
		3.1.13 Realizovana projekat "Multikulturalni pasoš Crne Gore" koji ima za cilj promovisanje kulturnih različitosti i zaštitu prava	Učešće uzelo 200 učesnika/ca; Odštampano i podijeljeno 200 pasoša učesnicima i članovima klubova, predstavnicima/cama ministarstava, ambasada i konzulata, nacionalnih savjeta, kao	NVO "Identitet"	01.01.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	PLANIRANO: 11.072,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda UTROŠENA SREDSTVA: 11.072,00	Projekat „Multikulturalni pasoš Crne Gore“ realizovan je tokom 2021. godine. Održano 10 reprezentativnih javnih klubova – sastanaka na kojima	Multikulturalni pasoš bi trebalo ponoviti, utoliko što je interesovanje za multikulturalizam povećan dodjeljivanjem pasoša i što je značaj pasoša (iako neformalna kategorija) postao predmet znanstvenih istraživanja građana, naročito mladih ljudi koji su izrazili želju da budu njegovi nosioci. Takođe treba više

		manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica .	i pojedincima.				€	je dodijeljeno oko 180 PASOŠA. U periodu od 5 mjeseci razmatrano oko 40 aktualnih tema (prilikom susreta ili u komunikaciji telefonom, internetom itd. Nastalo minimum 10 kvalitetnih, selektovanih književnih ostvarenja na temu o ZAŠTITI I PROMOVI SANJU PRAVA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJIN-	raditi na održavanju multikulturalnih klubova u budućnosti.
--	--	---	----------------	--	--	--	---	--	---

								SKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U CRNOJ GORI, bogatstvu suživota i kulturnog identiteta manjina.	
		3.1.14 Sprovedenje projekta "Afirmacijom multikulturalizma do potpune ravnopravnosti" putem održavanja zajedničkih radionica i fokus grupa sa predstavnicima manjina	Održani sastanac sa predstavnicima savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 6 gradova (Bijelo Polje, Rožaje, Tuzi, Podgorica, Ulcinj i Tivat): Održano 12 radionica u 6 crnogorskih gradova; Izradjena ilustrativna brošura;	NVO Asistent	01.01.2021 31.12.2022	Projekat "Afirmacijom multikulturalizma do potpune ravnopravnosti" postigao je postavljene ciljeve. Opšti cilj projekta koji se odnosio na očuvanje i razvoj kulture i jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je postignut sprovedenim aktivnostima i spacificnim pristupom ciljnoj grupi.. Ciljna grupa su bili:	PLANIRANO: 11.632,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda Utrošeno 11.632,00 €		

						pripadnici manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica, savjeti manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica i mediji. Krajnji korisnici su: organi državne uprave, organi državne samouprave, sudstvo, mladi, nevladine organizacije, mladi i cjelokupna javnost Crne Gore.		
		3.1.15 Pripremiti i distribuirati časopis "AGAPE za očuvanje kulturnog i jezičkog identiteta"	Objavljeno 1.000 primjeraka časopisa po broju.	Centar za ruralni razvoj Crne Gore	01.01.2021 31.12.2022	Projekat "AGAPE za očuvanje srpskog kulturnog i jezičkog identiteta" realizovan je podrškom Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava. Najveći dio aktivnosti implementiran je 2021. godine, objavljivanjem mjesečnika – časopisa „Agape“.	PLANIRANO: 11.040,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda UTROŠEN O: 11.040,00 €	- Nastaviti objavljivanje časopisa zbog velikog interesovanja čitalaca, naročito iz ruralnih područja na sjeveru Crne Gore, koji pripadaju populaciji koja ne koristi internet i koja ima potrebu da čita ćirilčne štampane tekstove na teme /rubrike koje je zastupao časopis "Agape". - Nastaviti

									<p>promocije njegovanja multietničkog sklada.</p> <p>Postignuti su ciljevi projektinih aktivnosti: stručna doedukacija i razvoj članova redakcije koji putem medija edukuju javnost, kao i stručna doedukacija i razvoj članova redakcije i saradnika.</p> <p>Došlo je do uspostavljanja kvalitetnih mehanizama za unapređenje i razvoj kulture i jezika manjinskih naroda.</p> <p>Povećan je nivo očuvanja i unapređenja kulture i kuturnog nacionalnog identiteta srpske nacionalne manjine, a povećani su i angažovanost, odgovornost i znanja javnosti o značaju zaštite i njegovanja multikulturalnosti.</p> <p>Ostvareni su reflektivni prostor i</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

									mogućnosti da direktni i indirektni korisnici projekta razvijaju svoje osobnosti, društvene i građanske identitetne karakteristike uskleđene sa savremenim društvenim izazovima
		3.1.16.. Realizovati edukacije za predstavnike/ce NVO u okviru projekta "Novi dijalog za manjinska prava", na teme monitoring javnih politika u oblasti manjinskih prava i javno zastupanje.	Organizovana obuke za ukupno 30 predstavnika/ca NVO koje se bave zatitom manjinskih prava ;;organizovan okrugli stol na kojem su prezentovani rezultati projekta	CRN-VO	01.01.2021 31.12.2022	Realizovan projekat "Novi dijalog za manjinska prava" OdržantTrening "Monitoring javnih politika u oblasti zaštite ljudskih i manjinskih prava" Trening "Javno zastupanje u oblasti ljudskih i manjinskih prava" . Ovom događaju je prisustvovalo 32 učesnika, kao i 3 predstavnika medija koji su informisali o okruglom stolu.	PLANIRANO: 11958, 00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda UTROŠEN O: 11.958,00 €		

		3.1.17 Sprovesti projekt pod nazivom: Pokaži šta znaš- Crtaj, pisi, ples i samo se smiješi, u cilju edukacije učenika osnovnih škola i njihovih porodica	edukovano 50 učenika Oš "Božidar Vuković Podgoričani, njihovih roditelja, vršnjaka i rodbine.	NVO SIS- TEM	01.01.2 021 31.12.2 022	Realizovano u projektno predviđenom roku. sprovedene edukativne radionice koje su realizovane kao set aktivnosti iz različitih tema i oblasti odnose se na unapređenje i edukaciju manjinskih naroda, odnosno u ovom slučaju djece – učenika manjinskih nacionalnih zajednica	PLANIRA NO: 11.632,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda Utrošena budžetom predviđena sredstva 11.6320,0 0€		.
		3.1.18. Organizovati online događaj pod nazivom "Kultura našeg kraja, naše vrijednosti i potencijali"	46 građana učestvovalo na onliine događaju	NVO Bolji dani	01.01.2 021 31.12.2 022	Organizovana promotivne online kampanja za Plav i Gusinje Predstavljan plana projekta i upoznavanje građana sa kulturno istorijskim nasljeđem plavsko-gusinjskog kraja- 46 građana učestvovalo na onliine događaju Izvršena afirmacija i	PLANIRA NO: 11.383,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda 11 031,78EU R (neutroseno		

						edukacija o kulturno istorijskim spomenicima i data mogućnost prenošenja znanja/ informacija na indirektnu grupu.	351,22EUR)		
		3.1.19. Sprovesti Projekat "Mozaik nacionalnih kultura Crne Gore", u cilju očuvanja i razvoja kulture manjina I jačanje koncepta multikulturalnosti	Izrađena publikacija „Kultura, običaji i jezici nacionalnih zajednica u Crnoj Gori“ na crnogorskom jeziku u 100 kopija ; Prevođena i distribuirana publikacija na albanski (50 kopija) i romski jezik (50 kopija); Organizovani Info dani u Pljevljima i Kotoru.	NVO Građanska alijansa	01.01.2021 31.12.2022	Izrađena i objavljena publikacija „Kultura, običaji i jezici nacionalnih zajednica u Crnoj Gori“ na crnogorskom jeziku u 100 kopija ; Prevođena i distribuirana publikacija na albanski (50 kopija) i romski jezik (50 kopija); Organizovani Info dani u Pljevljima i Kotoru.	PLANIRANO : 11.998,00 € Budžet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda Utrošeno 11.456 e		
		3.1.20 Sprovesti projekat" Implementacija man-	Emitovano 6 radijskih serijala; organizovane 4 edukacije,	NVO Đakovo Adriatic	01.01.2021 31.12.2022	Emitovan radijski serijal od 6 radijskih emisija na jezicima manjina i to 3 na Romskom i 3 na	PLANIRANO : 4.475,00 € Budžet MPLJMP Sektorska		

		jinskih jezika u javni život” putem radijskog serijala	odštampano 1000 brošura; emitovan audio video spot na datu temu			Albanskom jeziku; organizovane 4 edukacije, odštampano i distribuirano 1000 brošura na teritoriji 6 opština i to Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Budva, Kotor i Tivat; emitovan audio spot na temu “implementacija manjinskih jezika u javni život” u opštinama Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Budva, Kotor i Tivat; Sprovedeno istraživanje i analiza stavova u programskim sadržajima zastupljenosti jezika manjinskih naroda u javni život.	analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda utrošeno ukupno; 4700 eura		
		3.1.21. Obezbijediti udžbenike i prateća nastavna sredstva	Obezbijediti i distribuirani udžbenici za sve učenike/ce.	Opština Bar	01.01.2021 31.12.2022	Udžbenici su obezbijedjeni i distribuirani od strane resornog Ministarstva.	2.400,00 € Budžet Opštine Bar Nisu bila potrebna sredstva		

		za izučavanje albanskog jezika kao jezika sredine za đake prvake koji pohađaju nastavu na albanskom jeziku na teritoriji opštine Bar.							
		3.1.22. Realizovati programe iz oblasti kulture manjinskih naroda koji su usmjereni na podsticanje književnog,	Održana kolektivna izložba manjinskih naroda; Održan koncert klasične muzike numera manjinskih naroda. održana izložba narodnih nošnji Crne	CEKUM	01.01.2021 31.12.2022	CEKUM je realizovao 8 kolektivnih i samostalnih izložbi slika autora manjinskih naroda. Knjževnih programa izdavanja knjiga, leksikona časopisa KOD i promocijei predstavljanje autora knjiga realizovano je ukupno 16 programa. Jedna izložba narodnih	10.000,00 € po godini Budzet CEKUM-a CEKUM-a Planirana sredstva od 10.000,00 eura u potpunosti su utrošena za		

		likovnog i muzičkog stvaralastva.	Gore; Promocija Knjige autora manjinskih naroda; Održana manifestacija "Svi smo mi Crna Gora – Bogastvo različitosti"; izdat časopis za kulturu nauku i umjetnost KOD.			nošnji manjinskih naroda. Muzički program kolažnog karaktera u okviru manifestacije "Svi smo mi Crna Gora- Bogastvo različitosti " realizovano je 3 u Pljevljima, Bijelom Polju I u Podgorici.	realizaciju navedenih programa.		
		3.1.23. Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizova	Organizovan i okrugli stolovi na teme u iz oblasti kulture i istorije manjinskih naroda koje treba da doprinesu sprječavanju asimilacije i diskriminacije, smanjenju etničke distance i dr,;	Savjet muslimanskog naroda Crne Gore, Hrvatski i savjet u CG, CEKUM, Opština Tuzi, Opština Gusinje	01.01.2021 31.12.2022	Hrvatsko nacionalno vijeće je organizovalo okrugli sto , na temu kulturne baštine, jezika i obrazovanja u cilju sprečavanja asimilacije i smanjenja etničke distance Odštampane ipromovisane liturgijske knjige i monografije; Barski misal i pančičeva misal organizovana	PLANIRANO: Hrvatski savjet u CG 2.000,00€ po okruglom stolu, 5.000,00€ za štampanje knjiga a utrošeno 8000 e i 5000 iz budžeta za 2020 god		

		<p>nih mjera i aktivnosti državnih institucija održavanjem okruglih stolova, publikacijom knjižernih djela iz istorije manjinskih naroda, organizacijom kulturnih događaja.</p>	<p>održana Revija Muslimana Crne Gore; Izradjen Bilten SMNCGS; Odštampane ipromovisane liturgijske knjige i monografije; organizovana dopunska nastava na hrvatskom jeziku za predmete istorije, geografije i hrvatski jezik i kultura; stipendirano 20 studenata hrvatske nacionalne manjine; Organizovano 10 koncerata klasične i etno muzike u opštini Tuzi.</p>		<p>dopunska nastava na hrvatskom jeziku za predmete istorije, geografije i hrvatski jezik i kultura; dvaput tjedno u po jednoj osnovnoj školi u Tivtu i Kotoru (uživo ili on line) Takođe, održana je i terenska nastava u Vukovaru i Istočnoj Slavoniji - stipendirano 22 studenata hrvatske nacionalne manjine;</p> <p>U opštini Gusinje održana Promocija knjige "Kapija Prokletija-Gusinje i Plav u zapisima I putopisima"</p> <p>Savjet Muslimanskog naroda CG: -održana Revija Muslimana Crne Gore;</p>	<p>iz sredstava FZM za aktivnost koja je odložena za 2021) Savjet muslimanskog naroda Crne Gore planirao 3.500,00 €;</p> <p>Opština Gusinje 100,00€; isti iznos je utrošen</p> <p>Opština Tuzi 1500,00 €: Utrošena sredstva: 500 e</p> <p>Albanski savjet 1000.00eu ra</p> <p>+ 3500.00eu ra</p>		
--	--	---	---	--	---	--	--	--

						<p>Izradjen Bilten SMNCGS;</p> <p>Nacionalni savjet Albanaca je realizovao promociju knjiga albanskog književnika Ridvan Dibra, - štampana i promovisana "Monografije istaknutih medicinskih radnika albanske nacionalnosti" autora Gani Karamanaga.</p> <p>Opština Tuzi: Organizovan o obilježavnaje nacionalnih praznika</p>	<p>Planirano za 2022. 3 500.00 eura</p> <p>Tuzi: Utrošeno 500, 00 eura</p>		
		3.1.24 Unaprijediti bibliotekski i fond Bošnjačke nacionalne	Povećan bibliotekski fond za minimum 500 knjiga. Broj članova biblioteke povećan u značajnom	Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori	01.01.2021 31.12.2022	Djelimično realizovano	<p>PLANIRANO: 1.500, 00 €</p> <p>Utrošeno 935,00 €</p> <p>Institucije sa kojima</p>	Aktivnost je djelimično realizovana. Planirano je povećanje bibliotekskog	

		biblioteke čiji je osnivač Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori.	procentu?				Bošnjačko vijeće tradicionalno ima dobru saradnju, biblioteke iz Crne Gore i regiona, NVO i dr	fonda za 500 knjiga do trenutka pisanja ovog izvještaja bibliotečki fond je uvećan za cca 300 knjiga. Do kraja tekuće godine ova aktivnost će se u potpunosti realizovati	
		3.1.25. Organizovati okrugli sto, tribinu ili seminar na temu koja se odnosi na bitna identitetska pitanja Bošnjaka u Crnoj Gori.	Organizovan minimum jedan okrugli sto, tribinu ili seminar	Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori	01.01.2021 31.12.2022	Održan Okrugli sto "Bošnjaci i aktuelni procesi u Crnoj Gori i regionu", u organizaciji Bošnjačkog vijeća.	PLANIRA NO: 2500, 00 € Utrošeno 2.313.00 € Budžet Bošnjačkog savjeta.		

		3.1.26. Otvaranje prve knjižare u Crnoj Gori sa literaturom na albanskom jeziku	Snabdjevene knjižare sa knjigama na raznim jezicima, sa fokusom na albanskom jeziku.	Albanski nacionalni savjet	01.01.2021 31.12.2022	knjižara „Ulqini“ je otvorena u Ulcinju	PLANIRANO: 30.000,00 € Donacija Ambasade Albanije Utroseno 30.000 eura		
		3.1.27 Snimanje i emitovanje informativnog i kulturno-obrazovnog programa na jezicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na nacionalnom servisu.	Emitovano: 365 Emisija Lajmet ; 45 Emisija Mozaiku; Novogodišnja emisija na albanskom jeziku 45 Emisija Mostovi 25 Emisija Savore 260 radijskih emisija Lajmet e mengjesit(Jutarnje vijesti) 260 radijskih emisija Ditari (dnevnik na albanskom) 45 radijskih emisija Ne fund te javes	RTCG	01.01.2021 31.12.2022	RTCG : U potpunosti realizovano u saradnji sa manjinskim savjetima je u potpunosti realizovao aktivnost u 2021 godini Emitovano: 365 Emisija Lajmet ; 45 Emisija Mozaiku; Novogodišnja emisija na albanskom jeziku 45 Emisija Mostovi 25 Emisija Savore 260 radijskih emisija Lajmet e mengjesit(Jutarnje vijesti) 260 radijskih	PLANIRANO 84.114,00 € Bužet Utrosena sredstva: 84114,00 Utroseno 84114, 00 eura Aktivnost se ponavlja i u tekućoj godini	Aktivnost se ponavlja i u tekućoj godini	

			(Na kraju nedjelje) 25 radijskih emisija na romskom jeziku			emisija Ditari (dnevnik na albanskom) 45 radijskih emisija Ne fund te javes (Na kraju nedjelje) 25 radijskih emisija na romskom jeziku:			
		3.1.28. Obezbediti finansijsku podršku aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih na-	Finansijski podržano minimum 170 projekata nevladinih organizacija, pravnih i fizičkih lica, po godini, od čega: minimum 10% za albanske, minimum 20% za bošnjačke, minimum 10% za hrvatske, minimum 5% za mus-	Fond za zaštitu i ostvarenje manjinskih prava	01.01.2021 31.12.2022	U 2021. godini finansijski je podržano 185 projekata (51 pravnih i 134 fizičkih lica); 13% projekata se odnosi na albansku nacionalnu zajednicu (10% sredstava), 18% na bošnjačku (14% sredstava), 4% na hrvatsku (6% sredstava), 4% na muslimansku (5% sredstava), 7% na romsku (9% sredstava), 7% na srpsku (10% sred-	PLANI-RANO: minimum 70% sredstava opredjeljenih za finansiranje Fonda shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama Budžet Crne Gore Utrošeno: 1.066.000,00		

		roda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.	limanske, minimum 10% za romske, minimum 5% za srpske, minimum 40% za multinacionalne projekte			stava) i 47% su multinacionalni projekti (46% sredstava).			
		3.1.29 Snimanje i emitovan je emisija "Dialog kultura" izmedju razlicitih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori . Kultura	Emisije su publikovane i na web sajtu.	NVO Elita Plus	1.01.2021 31.12.2021	NVO Elita plus realizovala je 11 radio emisija sa trajanjem od 60 minuta. Gosti u emisijama su bili eksperti i poznavaoци prilika multikulture u Crnoj Gori ipredstavnicicivilnog sektora, institucija koji se bave kulturom u Crnoj Gori.	PLANIRANO : 11.920.00 € Bužet MPLJMP Sektorska analiza MPLJMP za oblast manjinskih naroda UTROŠENO: 11.920.00		

		obra- zovanje, skolstvo manjina u Crnoj Gori							
OBLAST 4:		POLITIČKA PARTICIPACIJA							
Strateški cilj 4:		<i>Obezbijeđeno autentično političko predstavljanje i participacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom životu Crne Gore.</i>							
Operativni cilj 4.1:		<i>Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice su osnažene za učešće u političkom životu Crne Gore kroz dalji razvoj referentnog normativnog okvira i putem edukacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.</i>							
Indikatori učinka 1:		Polazna vrijednost		Trenutna vrijednost 2021		Ciljna vrijednost 2023.			
Povećan broj edukovanih pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije u odnosu na podatke iz 2018. godine		2019 4		150 Definisan prijedlog izmjene izbornog zakonodavstva u dijelu autentičnog političkog predstavljanja romske zajednice		200 Definisan prijedlog izmjene izbornog zakonodavstva u dijelu autentičnog političkog predstavljanja romske zajednice			
Mjera	Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Početni i krajnji rok	Status realizacije	Planirana i utrošena sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuke	

		4.1.1 Edukovati pripadnike/ce manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije	Najmanje 150 pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je edukovano o značaju političke participacije	Fakultet političkih nauka, Nacionalni savjet Albanaca	01.01.2021 31.12.2022	NSA: Realizovao je trening za mlade lidere koji žele da se bave politikom. Javne ličnosti iz političke scene, novinari i analisti bili su treneri ove dvodnevne obuke. obučeno najmanje 150 učesnika/ca	Planirano: 4.000,00 € Nac. Savjeta Albanaca Utrošeno: 4.000,00 eura		
		<u>4.1.2 Sprovoditi edukacije o važnosti političke participacije i javnog zagovaranja politika od značaja za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih</u>	Organizovane 3 edukacije za 60 predstavnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, nacionalni savjeti,	01.01.2021 31.12.2022	DR	Planirano: 8.000,00 € Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava utrošeno 0 e	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava – Direkcija za inkluziju Roma i Egipćana je 23. novembra u Podgorici realizovala edukaciju građana/građanki romske i egipćanske populacije o	

		h zajednica sa fokusom na romane i egipćane						važnosti političke participacije. Na navedenoj edukaciji je prisustvovala 21 osoba (4 Ž).	
		4.1.3. Sprovesti edukacije i kampanje o važnosti političke participacije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Sprovede ne 4 kampanje; Obuhvaćeno minimum 80 pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica; Održan 1 seminar za 20 učesnika	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava , nacionalni savjeti, političke partije zastupljene u Parlamentu	01.01. 2021 31.12. 2022		Planirano: 3.000,00 € po godini Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava	- predstavnici iz hrvatske zajednice (HGI i HNV su bili panelisti i sudionici on line konferencije na temu političke participacije u organizaciji CEDEM-a. MPLJM nije realizovao jer je planirano za 2022 Takođe, SMN CG planira tokom 2022. god. sprovođenje određenih događaja koji bi ukazali na značaj post-	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

								ojanosti političke organizovanosti ovog manje brojnog naroda	
		4.1.4. Inicirati izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u dijelu koji se odnosi na smanjenje izbornog cenzusa za izbor poslanika iz reda romskog i egipćanskog naroda u Crnoj Gori.	Inicirana izmjena i dopuna člana 94 Zakona o izboru odbornika i poslanika, kroz primjenu cenzusa od 0,35% ;	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, MUP Ombudsman Romski savjet	01.04.2021 31.12.2022	Inicirana izmjena i dopuna člana 94 Zakona o izboru odbornika i poslanika	Nisu potrebna dodatna sredstva Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih		
	OBLAST 5:	SPECIFIČNE MJERE							
	Strateškici lj 5	<i>Uspostavljen efikasan sistem monitoringa ostvarivanja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori i podići nivo njihove svijesti o sopstvenom statusu, pravima i obavezama u skladu sa međunarodnim standardima i pozitivnim pravom Crne Gore.</i>							
	Operativni cilj 5.1	<i>Podignut nivo svijesti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i</i>							

opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama manjina.									
Indikatori učinka		Polazne vrijednosti			Trenutna vrijednost		Cijna vrijednost		
Povećan broj obuka podizanja nivoa svijest padnika manjinskih i drugih manjinskih na zajednica i generalno statusu, pravima i ob manjina		Polazna vrijednost 2019 Organizovana 2 treninga			Organizovana 4 treninga		Ciljna vrijednost 2023 Organizovano 8 treninga		
Mjera	Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Početni i krajnji rok	Status realizacije	Planirana i utrošena sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuka	
	5.1.1. Organizovati fokus grupe za roditelje i učenike većinske populacije kako bi se smanjio stepen etničke distance prema romskoj i egipćanskoj djeci i odraslima.	Edukacija najmanje 50 roditelja; Izrađen i objavljen izvještaj RCC i sa prikazom socijalne distance prema Romima i Egipćanima	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava	01.01.2021 31.12.2022	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Direkcija za inkluziju Roma i Egipćana, organizovalo je 18. i 19. oktobra 2021.godine, u saradnji sa OŠ „Pavle Žižić”, u Bijelom Polju, OŠ “Radomir Mitrović” u Beranama, OŠ „Vuk Karadžić” u Beranama i OŠ „25 maj” u Rožajama, edukativne radionice sa građanima/građankama ovih opština u cilju smanjenja etničke distance prema građanima/građankama romske i egipćanske zajednice.	Nisu potrebna sredstva Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih Utrošeno : 100 eura			

						Na edukativnim radionicama je prisustvovalo ukupno 74 osobe (59 Ž).			
						https://www.gov.me/cyr/clanak/edukativne-radionice-u-cilju-smanjenja-etnicke-distance-prema-romskoj-i-egipcanskoj-zajednici			
		5.1.2. Organizovati kampanje za promociju prava iz Zakona o manjinskim pravima i slobodama i Zakona o izboru, upotrebi i isticanju nacionalnih simbola.	Organizovano minimum 7 kampanja ; obuhvaćeno 100 učesnika/ca.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava Nacionalni savjeti i lokalne samouprave	01.07.2021 31.12.2022	u organizaciji nacionalnih savjeta, CEDEM-a opštine Tivat i nvo đakovo adriatici organizovane kampanje obuhvaćeno najmanje 300 učesnik ali i više s obzirom da je dio obrađen online Organizovane medijskaakampanja u vidu emitovanja radijskog serijala od ukupno 6 radio emisija od kojih 3 na Romskom i 3 na Albanskom jeziku i realizacija medijskog spota 12 mjeseci Na zgradi Opštine Tivat, u čast nacionalnog praznika Hrvata u Crnoj Gori, 13. Januara 2021. godine, istaknuta je zastava hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori, odnosno zastava	Planirano 1.500,00 € po godini Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih Alb: Utrošeno: 7000,00eur a (2019-2020.god)		

						Republike Hrvatske, shodno Zakonu o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola, te upriličen susret čelnika Opštine Tivat sa predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore.			
		5.1.3. Sprovesti treninge za senzibilisanje zaposlenih u javnoj upravi i pravosudnim organima o manjinskim pravima.	Organizovana 4 treninga/obuke za zaposlene u javnim organima i lokalnoj samoupravi; organizovana 2 treninga/obuke za zaposlene u pravosuđu	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda	01.01.2021 31.12.2022	Nije realizovano	Planirano 3.500,00 € po godini Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih	Nije realizovano zbog aktuelne epidemiološke situacije I finansijskih sredstava Aktivnost je planirana za 2022	organizovati treninge za zaposlene u organima lokalne samouprave i pravosuđa
		5.1.4. Predstavljanje prakse Evropskog suda za ljudska prava u	Organizovano 4 okrugla stola; obuhvaćeno 100 učesnika/ca.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava,	10.01.2021 31.12.2022	Nije realizovano	Planirano: 1.500,00 € po godini Budžet Ministarstva pravde, ljudskih i	Nije realizovano zbog aktuelne epidemiološke situacije I finansijskih sredstava Aktivnost je	realizovati aktivnost do kraja IV kvartala 2022 praksa Evropskog suda je od

		pogledu predstavki koje se odnose na zaštitu prava manjinskih naroda.		Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i lokalne samouprave			manjinskih	planirana za 2022	ključnog značaja u pogledu predstavki koji se odnose na zaštitu prava manjinskih naroda
		5.1.5. Unaprijediti kapacitete zaposlenih u institucijama/nacionalnim savjetima, koje se bave pravima manjinskih naroda za kvalitetan monitoring u ostvarenju i primjeni ljudskih i manjinskih prava, organizovanjem obuka i seminara.	Minimum 4 zaposlena MLJMP-a, pohađalo obuke UZK-a n temu antidiskriminacije ljudskih prava; Organizovana 2 seminara za predstavnike institucija, nacionalnih savjeta.	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, UZK, 6 Zaštitnik ljudskih prava i sloboda,	10.01.2021 31.12.2022		Nisu potrebna sredstva	zbog aktualne epidemiološke situacije 2 zaposlena MLJMP-a, pohađalo obuke UZK-a n temu antidiskriminacije ljudskih prava;	Aktivnost će se finalizovati do IV kvartala 2022

		5.1.6. Obezbi-jediti pružanje besplatne pravne pomoći pripadnicima srpskog naroda u slučajevi-ma zaštite od dis-kriminacije	Pružena besplatna pravna pomoć za najmanje 50 osoba godišnje	Srpski nacion-alni savjet	01.01.2 021	Srpski nacionalni savjet, preko angažovanih advokatskih kancelarija tokom prošle godine kontinuirano je pružao besplatnu pravnu zaštitu i profesionalno zastupanje za građane srpske nacionalnosti u Crnoj Gori, Zahtijeve za besplatnu pravnu zaštitu Srpski nacionalni savjet primali su se svakog radnog dana u kancelarijama Savjeta. Tokom proteklog perioda Služi pravne zaštite po osnovu zaštite od diskriminacije obratilo se više desetina (najmanje 50)građana srpske nacionalnosti	12.000,00 € godišnje godišnje iz budžeta Savjeta Konkursi za podršku projektima Crne Gore i Republike Srbije Utrošeno 12 000 eura		
		5.1.7 Prevod Zakona o izboru upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola i Zakona o manjinskim pravima i slobodama na	prevedeni zakoni	MIJMP	01.01.2 022 31.12.2 022	Nije realizovano	1500 E BUDŽET MLJMP	Aktivnost je redovno planirana za 2022	

		albanski i romski jezik							
		5.1.8. Organizovati okrugli sto "I mi smo dio zajednice" povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava.	sprovede n orkrugli sto za predstavnike manjinskih naroda i lokalne uprave	NVO Centar kreativnih vještina	01.01.2021 31.12.2021	sproveden okrugli sto povodom obeležavanje Medjunarodnog dana ljudskih prava. Cilj je bio popricati o aktuelnim temama kada su ljudska i manjinska prava u pitanju sa autenticnim predstvanicima na sjeveru Crne Gore.	11920 eura sektorska analiza 11920 eura NVO Centar kreativnih vjestina		
		5.1.9. Sprovesti obuke za policijske i službenike i komunalne inspekcije o primjeni Zakona o javnom redu i miru, odnosno Zakona o izboru upotrebi i javnom isticanju nacionalnih	sprovede na obuka za policijske i službenike komunalne policije i inspekcije	CEDE M, MLJMP	31.12.2021 31.12.2022	sprovedena obuka za policijske i službenike komunalne policije i inspekcije Centar za demokratiju i ljudska prava je u okviru projekta "Podsticanje potpune ravnopravnosti društva", podržanog od strane Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava održao dvodnevnu obuku za policijske i službenike komunalne policije i inspekcije. Osnovni cilj obuke je da se obezbijedi adekvatnija primjena Zakona o javnom redu i miru, odnosno Zakona o izboru,	11974 E SEKTORSKA ANALIZA Utrošeno 11974 eura		

		simbolaSp ro				upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola, kroz jačanje kapaciteta državnih organa koji sprovode, odnosno vrše primjenu, kontrolu i/ili nadzor nad pomenu- tim i zakonima koji su im u korelaciji.			
		5.1.10 pripremiti i sprovesti popis stanovništ va koji će između ostalih obezbijedit i podatke o nacionalno j strukturi stanovništ va	sprovede n popis stanov- ništva	uprava za statisti- ku	31.12.2 021 31.12.2 022	Djelimično realizovano	budžet cg	realizacija je u toku. Rokovi ostaju isti, dakle početni rok je bio III kvartal 2021. a krajni rok je IV kvartal 2022. To znaci da se sa pri-remnim ak-tivnostima za popis pocelo u navedenom roku (III kvartal 2021.). Dalji tok pri-remnih ak-tivnosti i sprovodjenje popisa zavisi od situacije sa pandemi-jom Covid 19	

								kao i od usvajanja Zakona o popisu od strane Skup- stine	

PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA

- Unaprijediti međusektorsku saradnju u cilju boljeg praćenja i implementacije manjinske politike organizovanjem seminara i okruglih stolova, davanjem inicijativa, potpisivanjem memoranduma;
- Poboljšanje uslova neophodnih za pripadnike nacionalnih manjina kako bi održavali svoju kulturu i očuvali bitne elemente svog identiteta“ je ključna obaveza OKZNM. Dakle aktivnosti se usredsređuju na finansijsku podršku državnih institucija zaštiti i promociji kulture manjina i uspostavljanju transparentnog sistema raspodjele koji predviđa mogućnost za predstavnike manjina da budu adekvatno uključeni. CG se obavezala da će podsticati distribuciju radova na jezicima manjina vaan njihove jezičke zajednice i da će podsticati pristup na manjinskom jeziku radovima izrađenim na drugim jezicima. Potrebno je ohrabrivati direktno učešće predstavnika manjina u planiranju kulturnih aktivnosti. To se odnosi na sve aktere Strategije manjinske politike
- Unaprijediti organizovanje i raspodjelu pružene finansijske podrške koja je neophodna je za očuvanje i razvoj manjinske kulture. Tendencija je da se predstavnici manjina što više uključe u proces donošenja odluka o raspodjeli sredstava za kulturne projekte organizovanjem tutorskih časova i mentorskom podrškom za učenike romske i egipćanske populacije ali i neka vrsta kontrole dodijeljenih sredstava;
- Unaprijediti saradnju sa nacionalnim savjetima u smislu bolje koordinacije aktivnosti, postavljanja i realizacije zahtjeva. Jedan od problema u realizaciji ali i u monitoringu aktivnosti jeste i nedovoljna upućenost u metodologiju donošenja realizacije i izvještavanja o strateškim dokumentima. U vezi sa tim preporučuju se obuke ili seminari na tu temu. Ovo se ne odnosi samo na nacionalne savjete već i na sve predlagače aktivnosti AP.
- Sprovoditi kampanje podizanja svijesti kroz obuke, sastanke, distribuciju flajere, kako bi pripadnici manjinskih zajednica i cjelokupno društvo postali svjesni svojih prava. Projekti i dalje treba da obuhvataju radionice i roditelja i djece naročito je ovo važno za roditelje kako bi se razgovaralo o važnosti obrazovanja djece kao i dječjim brakovima. Tendencija je izgraditi jaku i koozistentnu vezu između škole i roditela.
- Podsticati izbore predstavnika manjina, povećanjem interkulturalnog dijaloga i poštovanjem kultura manjina.
- Izraditi nove programe obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje, posebno prilagođenih potrebama romske i egipćanske populacije, uključujući stare zanate i uključivanje polaznika programa, u skladu sa individualnim planovima;

- Kontinuirano raditi na stvaranju sigurnog i otvorenog prostora za manjinske učenike u školi kako bi se obezbijedila njihova integracija i kako bi se motivisali da ostanu u školi i osjete blagodeti obrazovanja. U to smislu raditi na poboljšanju komunikacije između škola i manjinskih zajednica, na unapređenju jezičkih vještina manjinskih učenika kroz kurseve jezika. (e);
- Jačati svijest pripadnika manjinskih naroda o ljudskim pravima kroz povećanje njihovog poznavanja međunarodnih i evropskih standarda u oblasti ljudskih prava kontinuiranim pružanjem podrške kroz različite konsultativne i informativne sadržaje.
- Ostvariti užu saradnju među institucijama koje se bave zaštitom prava manjina radi razmjene iskustava i zajedničkog iznalaženja kvalitetnih rješenja. Učiniti dodatne napore kako bi manjinama (u prvom redu Romima) bilo dostupno obrazovanje na svim nivoima – od predškolskog do visokog.
- Osigurati bolji i sistematičniji pristup pravdi, kroz pravo na žalbu u odgovarajućim postupcima koji su zakonom uređeni. Proširiti broj korisnika besplatne pravne pomoći, obezbjeđivanjem većeg stepena informisanosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o pristupu pravdi kroz sprovođenje različitih kampanja i promocije sa tom tematikom
- Povećati svijest populacije o multikulturalnosti i obezbijediti aktivniju promociju manjinskih prava i kultura, kroz različite medijske kampanje i druge sadržaj.